

DE STIRPIBVS

ALIQVOT,

EPISTOLAE

V.

*in ueniret p
mitte*

MELCHIORIS GVILANDINI

*authoris stem
nisi*

BORVSSI R.

III.

CONRADI GESNERI

*authoris
damenti*

TIGVRINI

I.

Eiusdem Guilandini

Ad Illustrem Comitem NICOLAVM A SALMO &c.

Manuco diattæ, hoc est auiculæ Dei descriptio.

Adiecta est

ANDREAE PATRICII AD

GABRIELEM FALLOPPIVM

præfatio.

*Corregido confer
me al catalogo del
año 1640.*

Ant. Marmón

PATAVII,

Apud Gratosum Perchacinum.

M D LVIII.

2 2 2 2 2 2 2 2 2 2

EPHRAIM

THE GREAT

THE GREAT

THE GREAT

THE GREAT

THE GREAT

THE GREAT

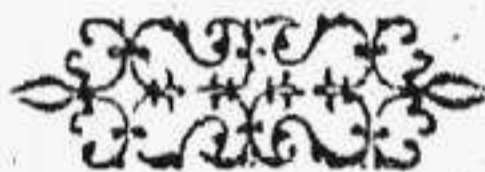

THE GREAT

ANDR. PATRICIVS²
POLONVS.

GABRIELI FALLOPPIO
MVTINENSIS.

S. P. D.

AGNA quædam & admirabilis res est, Gabriel Falloppi, ut scis, hominum ars atque industria, in quam se ea cunq; partem conuerterit: sed eadem i: a vel tenera est ac delicata, ut nisi in summis favoribus vigere non possit; vel arrogans penè ac superba, ut nullum sui contemptum ferre posse videatur: & breuiter talis, ut amari nempe velit et magnificari. Ac me quidem de iis rebus cogitantem in hanc ratio ipsa ducit sententiam, ut existimem vix meherculè plura naturam ipsam efficiendo producere, quàm hominum ingenia inquirendo inuenire potuisse. Nam vel vim ipsam nature vniversam motionesq; omnes, & qui ex his dependent effectus infinitos plenissimè perscrutati, ratione & intelligentia comprehensos tenuerunt, vel si quid sic in intima natura abdiderat, ut eò nulla humani ingenii acies posset pertinere, id quidem cum sui artificis contemplationi reliquissent, ad alia quædam conuersi ipsi, tot res nobis, et tam varias meditando pepererunt, ut se planè nature æmulos atque imitatores esse ostenderint. Quorum industria vestigia si ad nos integra, ut erant, peruenissent, perbeata hominum studiosorum hoc tempore vita esset, cum vel ad absolutam eruditionem non magnopere quicquam requi-

rerent, vel illis iam eorum inuentis freti, facilius ad reliqua, si
qua essent in naturæ cognitione inuestiganda, penetrarent. Sed
factum fuit posterioris ætatis vel fato quodam, vel scelere, ut
relictis ac proiectis iis bonis, quæ nobis parta fuerunt immorta-
libus illorum vigiliis atque laboribus, in mutuas quasdam ca-
des homines exarserint, ciuitatesq; & respub. atque ad eò orbem
ipsum terrarum diuinis illorum monumentis florentem & af-
fluentem, bellis, seditionibus, sanguine, & ipso propemodum pa-
ricidio repleuerint, ac inquinarint: unde optimi illius, in quo
tunc res erant, status deformatio; unde omnium quoque artium
interitus & occasus fuit consequutus. Hoc est illud videlicet
quod cum industria hominum, tantarum ac talium rerum pa-
rens & auctor, vel non, sicut oportuit, studiis posteriorum fota
esset, vel ab effertis & crudelitate imbutis animis spreta con-
temptaq; iaceret, egregiè se de ingratis hominibus vindicauit:
vitamq; illorum ciuilem iam & politam, & omnibus rebus ad
ocium tranquillitatemq; instructam, in horridam rursus et bar-
baram, & modò non in mortem commutauit: ut non minus no-
bis multò in reuocandis hoc tempore amissis ac deperditis arti-
bus, quàm maioribus olim nostris in iis pariendis, necessariò sit
laborandum. Publica iam, & peruulgata querela est, de elo-
quentiæ et latinarum literarum studio: quod cum ante annum,
ut puto, sesquimillesimum ita floruisset, ut ad summum perue-
nerit, citò post deinde, cum in illam temporum perturbationem
incidisset, qua præclaræ omnes artes vel hominum negligentia
proiectæ, vel bellis oppressæ funditus corruerant, ita extinctum
prorsus ac deletum fuit, ut ei reparando & recuperando totum
istud quatuor penè ætatum spatium nondum sufficiat. Et nunc
sanè ego nihil magis vereor, quàm ne iterum ipsius, rursus in
nos aliquantùm conuersus, nobis tamè minimè gratus animus, de
inceps à nobis in perpetuum nostra culpa abalienatus esse vi-
deatur, cum magno nostro sempiternoq; damno atque dedecore.
Vix iam enim eius magistros tot ex omni eruditorum numero reti-
nemus, ut primariarum provinciarum scholis primariis sin-

3

guli queant sufficere : sed altera quidem scholæ alteris eripere necesse habeant, altera autem, cum suum sibi eripi æquis animis patiantur, alium, quem erepto sufficiant, vel non habeant, vel, quod etiam fortassis acerbius est, prorsus non curent. Ita fit, ut eorum quidem numerus perexiguus, existimatio autem esse videatur perpusilla. Quid de vestris, Falloppi, herbis, stirpibus, & reliquis terra natis? Equidem omnis earum ratio atq; disciplina, ad amissimam, ut sunt res humanae, veteribus ipsis cognita, plenè nobis fuit illorum libris tradita: quæ res tantam siue in cognitione admirationem, siue in usu & tractatione utilitatem habet, ut alterum diuinæ cuiusdam naturæ proprium, alterum humanæ summopere necessarium esse videatur. Et tamen hoc totum quicquid erat, ita superiorum nostrorum seculorum incuriæ ne dicam, an iniuria, an etiam utroq; amissimus, ut vel ipsa in hoc genere antiquitatis vestigia aut nulla habeamus, aut pauca ad id tantum relictæ, ut pleriq; ferè omnes, quid nesciamus, scire tenereq; possimus, pauci, ut cum, quid sibi veteres illi voluerint, bene coniecerint, vates possint optimi perhiberi. Etsi enim complures extent quidem, qui se totos in id studium nostris temporibus dediderunt, ut in tanta earum rerum obscuritate probent coniecturas suas hominibus eruditis; sit tamen nescio quomodo, ipsius certè fortassis disciplinæ offenso, necdum planè supplicis nostris exaturato animo, ut non vehementer adhuc multi extiterint, qui palmam in hoc genere in medio positam, ferre posse videantur. Quorum omnium sanè conatus, non modò non reprehendendus, sed etiam nimirum laudandus est & adiuvandus; euentus quidem certè, quoniam paucorum est, in paucis est illis admirandus: sicuti tu optimè iudicare potes, cui vel præcipuè omnium in hoc honoris cursu contendentium nauitas, atq; industria perspecta est. Præterquàm enim quòd ipse quoq; cum iis in eodem stadio sic decurras, ut vincas propemodum, illud etiam præ cæteris obtines tuis æqualibus, quòd magna sit apud omnes nominis doctrinæq; tuæ celebritas & gratia, magna etiã eius, quæ inter ordinarios principis istius scholæ magistros cum

magna laude possides, loci tui splendor atque dignitas: ingenii autem vis & vigor tantus, quantus natura insitus, graecis latinisque literis abunde confirmatus videri debet: quem mirifice etiam auget & cumulat iudicii subtilitas & acumen, non aetate adhuc partum, sed legendis multis acquisitum, & multis experiendis roboratum: quorum alia faciunt, ut multa ad te quotidie in hoc genere perferantur, alia, ut quae perlatas sunt, diligenter suis ponderibus examinata iudicentur. Quod cum ita sit, visum mihi quoque fuit has quinque Melchioris Guilandini Borussii, id autem est propemodum Poloni, epistolas de quibusdam eiusmodi rebus, partim ad me in Poloniam, partim ad alios conscriptas, ad te mittere: de quibus ita statuas, ut possit ne is noster Sarmata inter paucos illos, qui in hoc studiorum genere cum aliqua laude versantur, referri ac reponi, id videre te duce, teque auctore decernere possimus. Quanquam enim facile intelligam, quid illi à Conrado Gesnero, homine sine controversia erudito, et, ut ego statuo, sanè bono, tribuatur in hac quidem epistola, quam ad te quoque mitto: tamen quoniam propter nostram maiorem tecum familiaritatem, maior est quoque tua apud nos auctoritas, videre cupio, ecquid scriptis ipsius, ut nonnullis iam antè, sic nunc quoque iis, quae mitto, approbationis tuae testimonium non patiaris defuisse. Mibi sanè, etsi is à puro tersoque tuo scribendi et loquendi genere nonnihil aberrat (quis enim promptum illum ac expeditum leporem tuum, quem ego sum semper praeceteris tuis virtutibus singulariter admiratus, exaequet aut assequatur?) res tamen ipsas, quas tractat, satis videtur posse omnibus approbare: idque cum in iis epistolis, tum magis etiam in eo libro, quem illum iam pridem in hoc genere instituisse memini: quem, quantum de ipsius feruore adolescentiae detractum fuerit, tantò limatiorem absolutioremque prodituum existimo. Omnino enim non solum non adolescentis, sed vix etiam hominis est eius facultatis professio, qua varietati huic, & copiae rerum naturae constantium nomina aut imponuntur noua, aut vetera amissa, ex antiquitate repetita restituntur: quorum

4

alterum Pythagoras summae sapientiae, Plato etiam diuini ingenii esse pronunciauit : alterum autem cum priori par penè sit & aequale, facillè intelligi potest, quantam difficultatem propositam habeat ad sese explicandum ex tot laqueis & inuolucris. Quo magis nobis uidendum est, ut hunc nostrum, quem magna planè spe in hæc studia ingressum esse non dubito profiteri, ueluti nascentem quandam herbam, bonis omnibus, & sicuti te facere animaduerto, etiam fauoribus prosequamur: ne, si duri aut ingrati fuerimus, & hanc quidem sic tenebram praefocemus, & in uniuersum artis ipsius præclara, antea, sicut dixi, irata, nunc, ut uidetur, ad reconciliandam iam gratiam nonnihil inclinata, animos ita rursus exasperemus, ut in conspectum deinceps nostrum nunquam esse reditura uideatur. Te quidem Gabriel Falloppi, dum habebimus, ut autem quàm diutissimè habeamus, uelle & optare debemus, non nimis, ut puto, ueteres illos in stirpiū tradenda cognitione Theophrastos, in corporum humanorum fabricatione demonstranda Herophilos, in morbis autem abigendis, & obligandis uulneribus Aesculapios desiderabimus. Ita te enim iampridem comparasti, ut cum herbis atque stirpibus humana tibi esse curanda corpora proposueris, & illarum naturas solerter, et horum conformationem atque figuram subtiliter, & totam denique ipsam medendi rationem feliciter peruestigaueris: sic ut te hæc ista non solum præ multis, qui uiuunt, nosse, sed etiam, quod in omnibus rebus caput esse dicitur, ferè præ omnibus decere, facillè queas demonstrare. Id quod meherclè uniuersum uel maximè in ipsa tua corporum sectione apparere solet: in qua, cum studiis ingeniosorum hominum planè satisfacias, quod est peritiæ, tum nostro etiam, hominum minimè duris pectoribus, fastidio quodam naturali ita indulges, itaq; te accommodas, quod est habilitatis, & ut ita dicam, decentiæ cuiusdam tuæ proprium, ut rem ipsam atrocitatis alioqui plenam, sine horrore atque molestia possimus inspectare. Sed quoniam tuæ quoque, ut omnium, mortalis est uita atque condi-

tio, merito, ut dixi, nobis & omnibus danda est opera, ut quam
plurimos pulcherrimorum istorum, sed difficillimorum labo-
rum tuorum socios atque adiutores habere, illo-
rumq; quamdiutissimè industria frui
valeamus. Bene vale.

Dat. Patavio ex ædibus nostris. M. D. LIIIX.
Non. Ianuar.

MELCHIOR

MELCHIOR GVILANDINVS⁵
BORVSSVS R.

STANISLAO ROSARIO

P O L O N O

S. P. D.

Plinii et Dioscoridis error demonstratus. Cedrum magnam, Laricem esse probatur. Gbopher apud Moysen quid. Item Agaricum non nisi in Laricum truncis gigni. Inibi duo Plinii loci emaculati.

b INAS huc vsque ex quo Patavio discessisti à te accepi literas, quas non tam rerum argumentis quàm verborum, sententiarumq; ferruminationibus disparatas animaduerti. Iucundissimæ quidem mihi fuerunt illæ, idq; ipsum sanè multis de causis. Primùm quòd tuæ, hoc est viri omnium sententia optimi atque doctissimi: deinde q; elegantissimis circuitionibus anfractibusq; contextæ essent: postremò quòd mirificam quandam tuæ erga me voluntatis significationem habebant. Proinde gratias tibi ago immortales, qui me hominem tenuissimæ, sed quid dico tenuissimæ, imò nullius pla-

G V I L A N D I . E P I S T .

nè fortunæ, neque multæ admodum literaturæ, sed
 ferè ἀναλφάβητον, iam inde ex quo primùm sum tibi
 cognitus ita diligas ipse, & gratiosissimus, & doctis-
 simus Medicus, vt etiam contentiones, honoris, di-
 gnitatisq; meæ causa aliquando susceperis. Sed tem-
 pero mihi in ista officiorũ, quæ alioqui plurima abs
 te profecta in me scio commemoracione, quò minus
 φαινοπροσωπεῖν, vt verbo vtar quo frequenter Tul-
 lius, videar, tum quia sycophātarum halopantarũq;,
 vt obiter Plautũ emolliã, hæc sunt propria, tum quia
 ad Bacchũ ista nihil. Εὐλος γὰρ ἡ ψυχρολογία, ne modò
 quis Lucianum Lucii arrodendum obiiciat. Quare
 fatius est ad Rhombum conuerti, vt interim Athe-
 næi sales in memoriã reuocem, & ea quæ tu postulas
 decernere, quod sanè periculosius mihi est quàm la-
 boriosius. Sũt enim talia in quibus diu hæsitauerim:
 Vtcunque, tibi nec possum negare, nec debeo: alio-
 quin si tua causa periculum adiero, minus dolebit, Di-
 cam igitur quod sentio. Laricem Dioscorides κέδρον
 vocat: in cuius notis proponendis fædè hallucina-
 tum esse, si denique non fatebuntur, qui non magno
 pere in omnigena auctorum lectione, rerumq; ipsa-
 rum diligenti inspectione exercitati, qui non in Mu-
 sarum penetralia hætenus introierunt, quiq; non in-
 trorsus simplicium pharmacorum studium inspexe-
 runt, sed vix à primo limine salutarunt, atque ægrè
 extremis etiamnum labris degustarunt. Verum ope-
 ræ pretium facturum me existimo, si Cedri historiam
 vniuersam à principio & ordine pertractauero, quò
 neutiquam possit dubitare in posterum quisquam
 ad quem præsentis literæ peruenient, si modò ad
 alium quàm ad te solum peruenient, rem haud qua-
 quam aliter quàm à me proponitur se habere, nul-
 lamq; Dioscoridi hac parte iniuriam fieri, quando nõ

obstrigilandi, quod dicitur, causa, sed rem literariam iuuandi, & veritatis indagandæ studio ista in mediū depromo, recantare, culpamq̄ deprecari paratus, si quis meliora certioræue docuerit. Ante omnia ergo conueniens est docere veterum & optimorum auctorum testimoniis, Cedrum magnam à Cedro simpliciter dicta, quæ propriè ὄξυκέδρος vocatur, & Iunipero, quæ ἄρκευθος græcè nūcupatur, differre. Quemadmodum enim ὁμοθυμία disputationem ita perturbat, ut tandem in varias & incertas sententias distrahantur animi, sic in rerū cognitione nominum varietas limæ dæ veritati multum obest, id quod in Cedro magna perspicere licet, qua cum nulla alia apud Hebraicam gentem celebrior, vnquam arbor fuerit, tamen quæ ea sit hodie ambigitur: hac maximè de causa, quòd Iuniperum & Oxycedrum, quam Cedrum quandoque absolutè appellari dixi, eandem esse cum Cedro magna existimarunt permulti, qui cum quæ Iunipero atque Oxycedro ab antiquis tribuuntur, vix vlli ex arboribus nostris competere viderent, Cedro magna nos hodie carere, perinde ac si omnino è medio sublata esset, vel in rerum natura amplius non existeret, multis persuaserunt, ac proinde quæ fuerit Cedrus illa Hebræorum monumentis decantata, siue Cedrus magna veterum Græcorum Latinorumq̄, nos penitus ignorare. Cedrum igitur magnam & Iuniperum eandem esse arborum nō recentiores solum, sed etiam veteres quidam opinati sunt. Plinius libro XIII. historiæ mundi Capite V. Cedri (inquit) magnæ duo genera: quæ floret, fructum non fert: fructifera, non floret, & in ea antecedentem fructum occupat nouus. Quidam Cedrelaten vocant. Non sanè fructum, vel semen, ut rentur nō nulli, malò in Plinii lectione exercitati, sed arborē ipsam, ut mox

G V I L A N D I . E P I S T .

constabit . Quæ omnia Pliniũ ad verbum ex Theophrasto transcripsisse , cuius hæc de Iunipero verba sunt libro de historia plantarum III. Capite VI. clare apparet. *Ενιοι δὲ τὰς ἀρκέυθους δύο εἶναι φασίν , καὶ τὴν μὲν ἑτέραν , ἀνθεῖν μὲν , ἀκαρπὸν δὲ εἶναι : τὴν δὲ ἑτέραν , οὐκ ἀνθεῖν μὲν , καρπὸν δὲ φέρειν ἐνδύς περὶ φανόμενον . συμβαίνει σχεδὸν ὥστε ἐπὶ δύο ἔτη τὸν καρπὸν ἔχει μόνον τοῦτο τὸ δένδρον .* Quid quæso verbis hisce planius esse potest ? An non luce meridiana patet clarius Plinium Theophrasti dicta ad unguem latina fecisse ? Nonne quæ de Iunipero Theophrastus refert , Plinius Cedro magnæ tribuit . Proinde mirum minus videri debet , & Theodorum illum Gazam eruditissimum hominẽ cuius nunquam sine laudis præfatione meminisse debeo , *κέδρον* apud Aristotelem libro de historia animalium VII. Capite III. & Theophrastum libro III. de causis plantarum Capite XXIII. Iuniperum cõuertisse . Neque enim existimandum est doctissimum interpretem ex proprio arbitrio sine grauisimĩ alicuius scriptoris auctoritate id fecisse , nec apud Pliniũ hoc deprehendisse . Sed illud forrasse leuius cuiquam videri possit , Plinium Cedrum magnam cum Iunipero confudisse , quando Dioscoridem in quo tota disceptationis nostræ summa versatur , id fecisse , hætenus comprobatum non est . Audiamus igitur istum herbariorũ , si diis placet , corypheum , de Cedro magna differentem . *κέδρος δένδρον ἐστὶ μέγα , ἐξ οὗ ἢ λεγομένη κεδρία συναίγεται . καρπὸν δὲ ἔχει ὥσπερ ἀρκέυθος φέρουσα μέγθος μύρτα περιφερῆ .* Egregiè medius fidius O Anazarbee ! Dioscorides magna est tua apud oēs gentes in describendis plantis auctoritas , nec immeritò quidem , quando & si de iis multa ab antiquis nõ infeliciter essent conscripta , tibi tamen solí à Medi-

corū illo eminentissimo antistite palma tributa, ὅτι πρὸς
 ἅπαντων ἕως ἄσθενι lib. simplicis medicinæ VI. de te
 scribente. Magnum est à magno laudari viro. Rur-
 sus turpe fēdumq̄ ab nouitio in hac palæstra milite
 erroris damnari atque cōuinci. Sed tamen dic nobis
 Dioscorides ex cuius pœni verba illa, καρπὸν δὲ
 ἔχει ὡς περ ἄρκυθος φέρουσι μέγεθος μύρτου περιφερῆ,
 deprompsisti? Si dicis, laudo. Benignum enim & ple-
 nū ingenui pudoris censebat Plinius fateri per quos
 profeceris. Si dissimulas, & furtum fateri non vis, re-
 petundarum te accuso. Quid enim? An illa ex Theo-
 phrasto mutuatum te negabis? Non arbitror, neque
 puto te eò dementiæ progressum, atque scuriliter a-
 deo pudori frontem pertudisse, quin mutuum redde-
 re velis. Καρπὸς δὲ (inquit Theophrastus libro de hī-
 storia plātarum III. Capite XII). ὁ μὲν τῆς κέδρου ξαν-
 θός, μύρτου μέγεθος ἔχει. ὁ δὲ τῆς ἀρκέυθου τὰ μὲν
 ἄλλ' ὅμοιος. Quid autem illa, κέδρος δένδρον ἐστὶ
 μέγα, ἐξ οὗ ἡ λεγομένη κεδρία συνάγεται, etiam-
 ne alicunde? Ex eodem nempe quisquis ille fue-
 rit, ex quo & sua Plinius, cuius hæc sunt verba libro
 XXIV. naturalis historiæ Capite V. Cedrus ma-
 gna, quam Cedrelaten vocāt, dat picem quæ Cedria
 vocatur. Bellè mehercule. Verum enimvero si Ce-
 drum magnam, quā Cedrelaten Plinius appellauit,
 discrepare toto cœlo à Cedro de qua Theophrastus
 loquutus est, quum fructus eius Myrti baccis compa-
 rauit, demonstrauro, an tuis te telis Anazarbee pro-
 stratum agnosces, herbamq̄ victori dabis? Sed expe-
 ctare te iandudum auide video, quid tandem meæ pa-
 rient musæ, neque magnopere adeo ad inanem istum
 verborum crepitum exhorrescere, quum & Iouem
 aliquando iratum, dum Anaxagoram sophistam ful-
 minē collidere vellet, repenti de spe sua deiectū fuisset.

G V I L A N D I. E P I S T.

se, remque secus atque putarat, & plane præter opinionem ei cessisse, fabulosis literarum monumentis traditum legamus, & proinde haudquaquam ampullis hisce atque sesquipedalibus verbis perterriti. Est in Græcia celebre prouerbum in omnes, qui crassioris Mineræ, & obtusioris ingenii, planeque ex hara, quod dici solet, profecti, depugnare tamen parati, non verentur, summos in omni doctrina viros in certamen literarium prouocare, ὕς τὴν ἀδυναμίαν. Quo dicterio quantumuis & me nunc vexari fortassis, conscindique posse animaduertam, satius tamen esse arbitror, corneo faciei inducto tegumento, & rubore inutili profligato, aperte, sicut decet, veritatem, que caligine tenebrisque conercenteri nequit, depromere, quam superbo Dioscoridis nomini assurgere, & parcere vetustitati. Nec me præterit virulentum illud Planci dictum: Cum mortuis non nisi laruas lucturi. Verum ego errorem hunc non mortuo Dioscoridi vitio verto, sed cum vivo aliquo lis ista mihi dirimenda, qui inuolasse in se Dioscoridis animam profiteatur iactetque. Neminem equidem tam dementis otij esse arbitror, qui inficias ire velit, Cedrum, ex quo trabes in templo illo Ephesie Dianæ superbissimo quondam orbis terrarum monumento, utpote cum tota Asia extruente quadringentis demum annis peractum sit, constabant, aliam fuisse quam Cedrelaten, hoc est Cedrum magnam. Memorabile & Vticę templum Apollinis, ubi Numidicarum Cedrorum trabes Plinii tempore durabant, ita ut positę fuere prima vrbis eius origine, annis mille centum octuaginta octo. Iam verò in Aegypto ac Syria reges inopia Abietis, Cedro ad classes feruntur vsi, si Plutarcho, Herodoto, Plinio, historiisque credimus, & proinde Theophrastus libro de historia plantarum V. Capite VIII. de nauium

materie differens, in hanc ferè sententiam, Gaza ver-
tente, tradit. Abies, Pinus, Cedrus, aptissimæ nau-
ibus constāt. Triremes enim atque longa nauigia ex
Abiete leuitatis gratia faciunt. Rotunda verò ex Pi-
no, quoniam non putrescat. Nonnulli etiam trire-
mes ex eadem condunt, quòd Abiete carent. Qui Sy-
riam Phœnicemq̄ incolunt, Cedro vtuntur, quia Pi-
no etiam egent. Sed quo tuam de Cedro venerande
Iudaicæ gentis per mare rubrum & vastas solitudi-
nes doctor auctoritatem piaculo taceamus, quòd eam
maximè excellētem insigni prædicemus. Tu siquidem
in libro diuini Pentateuchi primo Capite sexto re-
fers Deum opt. max. q̄ mandasse Nōæ ante supre-
mum illum cataclysmi diem, quo vniuersum genus
humanum, atque cuncta animalia terrena delere vo-
luit, vti arcam eximię magnitudinis ex lignis Ghô-
pher, hoc est Cedri cōstrueret, qua se suosq̄ & anima-
lia pauca ab imminente clade interituq̄ erueret. Nec
obstat quòd in vulgata æditione ex lignis pineis fa-
brefactam legimus, quando Philo Iudæus grauissi-
mus auctor in libello cui titulus Biblicæ antiquita-
tes, scribit ex Cedrinis compactam fuisse: quod ip-
sum comprobant Hebræorum eruditissimi, Thargū
Talmudistæ omnes, R. Nathân, R. Iehosuah filius
Carchak, & ceteri, Ghópher Cedrum vno ore oēs
exponentes. Templum illud Solomonis regis ma-
gnificentissimum, quo vix quicquam in rerum na-
tur amirabilius visum vnquam, non ne tabulatis, tra-
bibus, & columnis ex Cedro paratis condecoratum
fuisse deserte libro Regum primo narratur. An quē-
quam Iesahie prophetæ Capite secundo dicta præ-
tereunt, tremendum illum extremi iudicii diem pro-
miscuè omnes, tam potentes atque opibus vndique
affluentes, quam infimæ sortis homines, & de vili hu-

G V I L A N D I . E P I S T .

miliq̄ plebe natos, & que oranes Quercus Bafan, cum
 crasq̄ Cedros Libani quantumuis sublimes, & cacu-
 mine suo æthera quatientes, atque humi proiectum
 & repens gramen apprehensurum? At quis tam in-
 ops mentis fateri audebit, Cedrum, hanc ex qua tra-
 bes, simulachra deorum, tecta, columnæ, tabulatâ,
 templorum valuæ, nauium mali, & naues etiam ipse
 integrè vasteq̄ molis, ac eius generis alia multa olim
 dolabatur, eandem esse arborem cum illa quâ Theo-
 phrastus fructum Myrti baccis æqualem ferre scri-
 ptum reliquit? Cedrus, inquit auctor ille eodem lo-
 co cuius supra memini, nodosa est, alofa, & tortuosa,
 Iunipero non abfimilis, verum breuior. Sed per deos
 immortales, quid egregii magnificiue ex arbore Iu-
 nipero humiliore, nodosa adhæc, alofa, & materie
 tortuosa constante strui poterit? Trabesne quibus
 magna ædiū moles incumbit? An malus quo nihil
 solidius, nihil firmitus in nauī esse cōdecet? An deniq̄
 templorū valuæ, colūnæ, tecta, deorumue simula-
 chra? Profectò nihil horum, vt mea fert opinio. Qua-
 re alterius fuisse generis Cedrum istam prænobilem,
 fatēdum est. Narrat porrò Plinius ille eruditissimus
 de quo persuasissimum est indoctos esse quibus ille
 nō sapit libro naturalis historiæ XVI. Capite XL.
 Cedrum maximam in Cypro ad vndeciremem De-
 metrii succisam centum triginta pedum, crassitudi-
 nis verò ad trium hominum complexum. Compro-
 bat id in primis Theophrastus clarissimus auctor,
 quem à diuinitate loquendi nomen inuenisse M. Tul-
 lio, Plinio, Senecæ, Straboni, Diogeni Laërtio, Sui-
 dæq̄ credimus, libro historiæ plantarum V. Ca-
 pite IX. Cedros in montibus Syriæ cum longitudi-
 ne, tum crassitudine præstantissimas exire, quippe
 quæ adeo crassescant, vt sint, quas vlnæ hominum
 qua-

quatuor nequeant amplecti. Solomonem illum sapientissimum hominem, regemque opulentissimum loquutum esse à Cedro quæ est in Libano, vsque ad Hyssopum quæ ex pariete egreditur, hoc est egisse de stirpibus omnibus sumpto exordio à planta omnium maxima, quæ Cedrus est, & sensim ad minimas vsque descendisse, sacris Hebræorum literis primo Regum quarto sancitum legimus. Verum & si plurima in veteri instrumento de Cedri magnitudine laudibusque testimonia pasim legentibus obuia sint, nullum tamen spectiosius luculentiusue extat in vniuersis Bibliis illo Ezechielis trigesimo primo, quod quamuis prolixius sit, nequaquam tamen pigebit hoc loco, vt iacet in veteri versione adscribere, quando mirè Cedri præstantiam, vastitatemque coarguit. Cedrus Libani ramis pulchra est, frondibus, opaca, statura alta, & inter cōdensitatem ramorum cacumen eius. Aquæ nutriuerunt eam, abyssus sublimem reddidit illam: quin & flumina abyssi locum in quo nascuntur Cedri circumeunt, atque scaturigines suas abyssus ad vniuersa campi ligna extendit. Hanc itaque ob causam in altum Cedri truncus supra cunctas arboras elatus est, multiplicatiq; rami eius propter aquas copiosas quas abyssus ipsa suppeditauit. In ramis eius nidificauerunt omnes aues cœli, & sub frondibus eius pepererunt cunctæ bestię agri atque sub vmbra illius omnes magnæ gentes sederunt. Pulchra ergo facta est Cedrus, magnificaque extensione ramorum suorum, quoniam radix eius fuit iuxta aquas copiosas. Non obscurauerunt eam Cedri quæ sunt in horto dei, nec Abietes assimilatę sunt ramis eius, sed nec Castaneę fuerunt sicut frondes illius. Præterea nullum lignum in horto dei simile illi pulchritudine fuit. Decoram nimis ramorum multi-

G V I L A N D I . E P I S T .

tudine feci eam , æmulataq̄ sunt illam omnia ligna Eden, quæ in Paradiso dei nascuntur . Ex his igitur omnibus planum fieri arbitror , Cedrum illam tot tantisq̄ auctorum præconiis illustrem, quæq̄ ad fabrilem quondam vsum tantopere à regibus expetito fuit, nulla in parte cum Cedro humili, nodosa, tortuosaq̄, fructum Myrti baccis similem gignente , atque prorsus ad fabrilia opera inepta congruere convenireq̄ . Cæterum Cedrum hanc Laricem esse , vel inde perspicuum fit, quòd in hodiernum vsque diem Larix & Abies copiosissimæ in Libano monte nascantur, & vtramque reliquas arbores omnes altitudine excellere non solum quotidiana experientia cõstat, verum etiam Plinius eodem libro quem proximè indicavi Capite XXXIX. luculentissimus eius rei testis est. Larici (inquit) & magis Abieti succisis, humor diu defluit . Hæ omnium arborum altissimæ ac rectissimæ . Verum nauium malis, antennisq̄ propter leuitatem præfertur Abies . Quod maximè memouet, vt Cedrum Laricem credam , illud est , quia Dioscorides Agaricū ἐπὶ τῶν κέδρων nasci perhibet . At Agaricum in nullius alterius arboris trunco præterquam vnius Laricis gigni , notius eruditis reor quàm vt pluribus demonstrare sit necesse . Proinde corrigendum Plinii locum eodem libro cuius iam aliquoties mentionem feci Capite VIII. moneo, vbi sic legitur . Galliarum glandiferæ maximè arbores Agaricum ferunt . Scribendum autem , Galliarum coniferæ, aut resiniferæ maximè arbores Agaricum ferunt . Nam glandiferæ nullo modo genuinū Agaricū producere possunt, quicquid dicat Brasauolus . Accedit ad gratiam , quando Plinius toto opere semel κέδρον Laricem conuertit , vt suboleuisse eruditissimum hominem firmiter mihi persuadeam , Ce-

drum quam Cedrelaten vocat, rectè Latinis Laricè nuncupari, nec transuersum quidem digitum arbores hasce à se discedere. Locus est libro historiæ mūdi XIII. Capite XVI. vbi ita proditum legimus. θεῖον arbor, nota etiam Homero fuit, Trogete vocatur, ab aliis thya. Hanc igitur inter odores vri tradit in deliciis. Circes, quam deam volebat intelligi, magno errore eorum, qui odoramenta in eo vocabulo accipiunt, cum præfertim eodem versu Cedrum Laricemue vnà tradat. Ita namque legendum censeo non vt omnes impressi codices habent, Cedrum Laricēφ. Neque enim Homerus plures quam binas arbores, nimirum θεῖον ἢ κέδρον, in Odyssea E. versu LX. nominat.

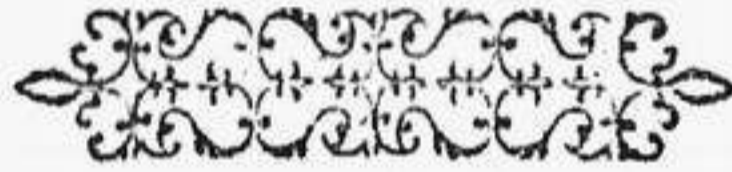
τηλόσε δ' ὄσμῃ

κέδρου τ' εὐκεχέτοιο θείου τ' ἀνὰ νῆσον ὀσώσει
δαυομένων

Quare vt finē deniq; disputationi huic imponā, Dioscoridis & Plinii causam facilè iam quiuis impulsam, prostratam, constrictam sciat etiamsi nihil adiiciam. Quin ipsi credo si reuiuiscerent, & de hoc admonerentur, neutiquam pro recto defenderent, si plus vero darent, quàm studio potius, vt in plerisque scriptis adsolent. Quoniam moniti semel, pœniterent, concedi sibi postularent, vt calculum reducerent. Verum hæc mea inuenta, quæ vt tibi satisfacere, excogitavi, in bonam partem à te, lectoribusq; ceteris, si qui illi erunt, accipi velim, atque eo animi candore quo scripsi à doctioribus perpēdi. Non. n. is sum qui obtrectatione alienæ laudis eruditior videri velim, quum nulla in parte cum his quos redargui, vel ingenio, vel eruditione penitus sim conferendus. Habes quid sentiam de Cedro magna. Si autem hæc tibi, tuisq; deliciis Andreæ illi verè Patricio absolutissimo Apollinis & Musarum operi arrisisse intellexero, dabo ope

G V I L A N D I . E P I S T .

ram vt in posterum grauiora, vel si ita lubebit iucun-
diora etiam ad vos perscribam. Tu Patricio salutem
ex me copiosam dices, atque insuper gratias ages im-
mortales salutis mihi suis verbis à te adscripte nomi-
ne. Denique rogo te etiam atque etiam vt non solùm
epistolam quam literis tuis adiunxi ipsi mittas, ve-
rum etiam diligenter & accuratè quæ sua sit de KiKa-
io opíno perquiras, & me quamprimum latae sen-
tentiæ admoneas. Gratius feceris nihil. Vale, et me qd'
facis ama. Patauii, Anno à virginis partu septimo su-
pra millesimum quingētesimum quinquagesimum,
die qua pascha nostrum immolatus est Christus.

MELCHIOR GVILANDINVS

BORVSSVS R.

ANDREAE PATRICIO

POLONO S. P. D.

Indicatur LXXII. interpretum, Aquila, D. Augustini, Hieronymi, & R. Abrahæ ~~luffes~~, atque KiKaion Ricinum esse præter omnium sacra Hebræorum pagina interpretum opinionem recens inuento dogmate comprobatur.

*Ue cariti lega
eivubi vulgaty
meritoris Acethe
utati vity fru
vit detruhera*

Tsi cōplures in hac rerū natura effectus luce meridiana clariores cōspiciamus, quorum causæ arcanū planè reconditumq; sensum obtinent, tres tamen inter omnes præcipuos esse animum aduerto, qui ob insignem sui obscuritatem eruditissimis quibusque viris iam inde ab origine mūdi magnum & immensum prorsus negotium pepere-
runt, lite in tantum propagata, vt iudicem idoneum qui controuersiaē tandē extremam manum imponat nasciturum vnquam, sperandum vix sit. Inter hos effectus principem locum obtinet attrahens illa vis mirabilis quæ est in Herculeo lapide, Adamante, Electro & Echeneide pisciculo. Secundas sibi vendicat decantatus ille maris immensi fluxus refluxusq; perpetuus. Postremò controuersantur ingenia anxie, quæ causa sit, cur Nilus fluuius in toto terrarum orbe celeberrimus solstitio æstiuo, præter aliorum fluminum morem, extra ripas diffluat, totamq; Aegyptum diluuii instar inundet. Quibus problematibus addicēte recentiores ignotum illud antiquis miraculum nauiga

G V I L A N D I. E P I S T.

torix pyxidix, æquè atque priora mirandum, cuius extremum perpendiculum temperati Magnete ferri in incredibili distantia ad eas semper partes sese cõuertit, quæ ad polos spectant. Verum quantam, hæc semper eminentissimis Philosophis difficultatem ingesserunt, tantam Medicis omnibus, Herbariisq̃, & iis qui literis addicti sunt elegantioribus tres ad summam herbæ contentionem pepererunt, sententiis nõ minus hic, quam illic variantibus. Quæ opinionum diuersitas vbicunq̃ incidat, magnas solet rebus circumfundere tenebras. Itaque tantæ dissensionis herbarum, belliq̃ adeo atrocis inter herbarios, medicos, reliquosq̃ homines literatos primus omnium meminit Homerus eminentissimus ille totius Græciæ vates, quẽ eò prouectum auctoritatis nouimus, vt etiã literarum parens & doctrinarum fons, atque omniũ liberalium disciplinarum tropæophoros, antesignanusq̃ à celeberrimis pronuncietur auctoribus. Eꝯ vero sunt, Nepenthes : Moly : & Lotus. Quibus vti quaternarium numerum, qui cum solidissimus est, tum fundamentum ac radix omnium aliorum numerorum, constituam, adiiciendum censeo famigeratissimum illud Ionæ Prophetæ Kikaion, quod quale sit, æquè obscurum atque nominatorum quodlibet arbitror, neque posse citra controuersiam indicare quenquam exploratum mihi est. Proinde ego quoque quanquam mihi in eius rei comprehensione (absit arrogantia dicto) non nihil tribuo, tamen ad definitionem timidè accedo : nec quam ipse seriò persuasus sum, tam animosè polliceri audeo demonstraturum me tibi ad oculum, qualem Propheta ille Niniuitanus KiKai nomine plantam significauerit : quanquam sanè tantum abest vt ignotam Europæ stirpem putem, vt eius quoque insignem in Polonia

vim haberi credam. Sed video te iandudum arrectis auribus, scienter, auideq; auscultare, quo denique oratione sim euasurus. Ne igitur longius extra chorum saltem, atque ut illud tandē in quo non parum mihi ipsi applaudo tua gratia exequar (etenim rudius me allquando ea de re differentem, auidissimē pro singulari humanitate tua audire videbaris) age excutiam ex quatuor illis auctorum disfidio & contentione nobilibus plantis postremo loco commemoratum celebre illud KiKaion, omnibus utique mortalibus Ionæ Proph. noīe venerandum. Augustinus & Hieronymus viri celeberrimi, & ut doctis etiam videtur eruditissimi, Ionam Prophetam verterunt in latinum. Sed vbi in quarto capite legimus, condidisse Deum opt. Max. q̄ Cucurbitam, quemadmodum LXXII. interpretati sunt, quos Augustinus sequutus est: vel Hederam, uti Hieronymus reddidit, Aquilam imitatus, quę planta Ionam in latissima planicie extra Ninivitarum urbem constitutum, & dei mandata perficientem à feruentissimis imminentis syderis radiis tueretur defenderetq;, in eo manifestius utique (ni fallor) insigniusq; extitit vtriusq; interpretis, tum Aquilæ quoque & LXXII. erratum, quàm ut excusari iam dissimulariue possit. Nam cum illic exemplaria hebraica habeant KiKaion, nequaquam vel Hederam, vel Cucurbitam vertere oportebat, ut ut acriter inter se atque pertinaciter digladiari videantur Augustinus & Hieronymus, multis super ea re epistolis conscriptis. Sed præstat Hieronymum ipsum loquentem audire, illo quidem in loco vbi KiKaion ipsum & suas circumstantias depīgit. Ex eius enim verbis planum, ni erro, fiet cuius, cuiusmodi planta sit KiKaion, quò nulli in posterum dubitare æquum sit, nos verum ipsum in tam memorabili grauisimo-

G V I L A N D I . E P I S T .

rum auctorum dissidio, ex ipsorum illorum verbis si non prorsus eruisse, at eruere certè conatos fuisse, & meritò de interpretibus omnibus pœnas sumpsisse: quod totum tui esse iudicii facilè patiar. Kikaion igitur, inquit Hieronymus, LXX. interpretes Cucurbitam, Aquila cum reliquis Hederam, id est κισσὸν trāstulerunt. In hebræo volumine Kikaion scriptum habetur, quam vulgò Syri ElKeroa vocant. Est autem Kikaion genus virgulti lata habens folia in modum pampini, cumq; plātatum fuerit, citò confurgit in arbusculam, absque vllis calamorum & hastilium adminiculis, quibus & Cucurbite & Hederæ indigent, suo trunco se sustinens. Hoc ego verbum de verbo edifferens, si Kikaion transferre voluissem, nullus intelligeret: si cucurbitam, id dicerem quod in hebræo non habetur: hederam posui, vt cæteris interpretibus consentirem. Hactenus Hieronymus, vt iacet: quæ verba in libro Epistolarum Augustini, Epistola XI. qua Augustino respondet, immeritò se ab illo reprehendi, quod Kikaion vocem hebræā in latinam linguam verterit, leguntur. Cæterum Augustinus eodem libro quem iam nominavi Epistola XIX. ad Hieronymi literas rescribens, sic habet. Vnde illud apud Ionam virgultum, si in hebræo nec hederam est, nec cucurbita, sed nescio quid aliud quod trunco suo innixum nullis sustentandum adminiculis erigatur, mallem iam in omnibus latinis Cucurbitam legi. Non enim frustra hoc puto LXX. posuisse, nisi quia et huic simile sciebāt. Hęc ille. Ex quibus iam facilè te colligere arbitror, fateri vtrunque, Kikaion , neque Cucurbitam, neque Hederam esse posse, interim tamen Hederā & Cucurbitam alterum aduersus alterum pugnaciter interpretari voluisse, ne nihil non quod vsquam in sacra pagina extat mone

ta per

ta percuteretur latina. Equidem probare me exquisitam vtriusque scriptoris eruditionem confiteor, in eius vero etiam plātæ appellatione anxietatem tantam nequaquam improbo : somnum tantum & oscitantiam quandam demiror, quomodo illis, in re de qua tantopere inter se decertarunt, obrepere potuerit : quando Kikaion Ricinum esse, tum Hieronymi verba comprobant, tum Syriaca dictio ElKeroa, quæ KiKaion significat, id in primis coarguit. Etenim arbuti magnitudine confurgere, propriis caulibus inniti, nullis adminiculis egere, folia ferre Vitis seu Cucurbitæ, repente in altitudinē excrecere, & ElKeroa à Syris appellari, nulli plantæ præterquam Ricino conuenit. Hæc siquidem caulibus attollitur rectis, ferulaceis, arundinū modo cōcauis, mira celeritate magnum incrementum capessentibus, parvæ ficus magnitudine, foliis Platani quæ vitis sunt, & ab omnibus Arabibus, Syris item, ac Mauritanis Kerua seu Keroa, vel cū articulo El aut Al, ElKeroa seu AlKerua nūcupatur. Auctores habeo Ebēbithar, Auicēnā, Serapionē, Rasin, Isahac, cæteros. Ad stipulatā nostræ sententiæ ex Hebræis interpretibus R. Samuel, citante Pagnino in linguæ sanctæ Thesauro, KiKaiō Arabicè AlKeroam vocari perhibens. Proinde non temerè opinionem R. Abrahamæ reiicio, qui in Commentariis suis affirmare ausus est, cuiusmodi planta sit KiKaion, sciri nulla ratione posse. Verum enimvero KiKaion, quam Keruam & AlKeroam Arabes nomināt, Græci κρότωνα appellāt, διὰ τὴν πρὸς τὸ ξῶν ἐμφάνειαν τοῦ σπέρματος vt Dioscorides inqt, hoc est à Ricini aīalis similitudine, qua ferè forma semē spectatur. Aegyptiis κίκι dicit auctore Herodoto in Euterpe. Idem historiæ parens, at fabulator insignis, si vel M. Tullio Latinorum eloquentissimo libro de legibus primo credimus, σιλικύπριον nuncupat, Dio-

G V I L A N D I . E P I S T .

Scorides *σέσαλι κύπριον*, vt alterutrum locum mendosum esse necesse sit, quod tamē tibi, eruditioribusq̄ cæteris æstimandū relinquo, ne quid ambitioni dedisse vita iudicetur. Illud libens notauero à Plinio & Latinis omnibus Ricinum vocari consueſſe eodē argumento quo à Græcis *κρότωνα* dici ostendi. Officinarum *σεπλασιarii*, & Medicorum plebecula in nullis non, vt ferē assolent, barbarizantes, Cataputiam maiorem appellant. Vulgus Italicum Mirasole, ab effectu, quòd folia cum sole circumagit, quo argumento haud omnino ineptè *ἡλιοτρόπιον*, verbum verbo reddentes, appellabimus, quādo *ἡλιοτρόπια* Græci vocāt plantas sese cum sole circumagentes, qualis est Malua, Cichorium, Lotus, Scorpiuron. Hæc ferē sunt eruditissime Patrici, quę ego de Hebræorum *Κικαίο* contra omnium vt uides interpretum sententiam magna constantia & asseueratione tueor atque defendo, quibus si tuum calculum accessisse cognouero, floccipendam iam nunc imagines umbrasq̄ laruarum, quibus natura esse dicitur (vt sancti viri verbis utar) terrere paruulos, & in angulis garrere tenebrosis. Gabriel profectò ille Falloppius Patauinæ Academiæ columen, cuius cum iudicium illud circumſpectiſſimum, & naturalem quandam mentis altitudinem, maximè quique in actu medendi, vel egri experiuntur, vel sani, tum eundem in literis & humanitatis & sapientiæ studiis, ii denique non admirantur, qui non penitus vt ipsi, qui non introrsus inspexerunt, in nullis non sententiam de *Κικαίο* nostram obuio ore exosculatur, atque ambabus ulnis amplexatur. Tu si imminentē nauiculę meæ tēpeſtatem à longè prospicis, fac maturè rescribas, quò me commodè ex imminente naufragio subducere queam. Vale Patauio, Anno à Virginis partu se-

AD PATRICIVM.

14

ptimo supra millesimum quingentesimum quin-
quagesimum, die qua pascha nostrum im-
molatus est Christus.

D e

MELCHIOR GVILANDINVS

BORVSSVS R.

CAROLO LANGIO

FLANDRO S. P. D.

Diluantur argumenta tria, quibus vulgarem Italorum Bran-
cam vrsinam antiquis Achãthi dici euertebatur. Interim vo-
cum, θύρσος, θυρσοπλήγες, θυρσοφόροι, θυρσοφορία,
& θυρσοφορέϊν, ratio expensa: Item θύρσος, καί ε
θυξ, & ferula vniuersae stirpis nomina. Baccho quinque tan-
tum sacra. Thyrsos cuius globus imponi solitus. Inibi multi-
plex κεφαλίου ἢ κεφαλῆς significatio ex Dioscoride ad
notata. Item locus eiusdem auctoris à mendo contra Mat-
thæoli opinionem defensus. κεφαλή Theophrasto quid.
Virgilii versus secretiore sensu expositus. Topiarium opus
quid. Inibi Plinii verba declarata: Achãthi nomine multas
plantas nuncupari. Stirpium aliquot hodie ignotarum nomi-
na. Velleio Paterculo lux illata. Matthæoli sententia damna-
ta. Aspalathum nomē in Græcia seruare. Virgilius ab erro-
re assertus. Item Hellanici Athenæiue lapsus.

VONIAM vel φιλαυτία

quadam, quæ nullius vnquam
mentem origine à mundi exordio
repetita tam parcè obsedit, tam be-
nigneq̃ labefactauit, quin in suis
quisque decretis æstimandis qua-
dam animi propensione corruptus

magnificè crepet atque cristas tumido fastu non sine
insigni ostentatione erigat & expandat, quando vt

AD LANGIVM.

29

Aristoteles libro Rhetoriorum secundo scripsit, φίλοι πάντες, καὶ τὰ αὐτῶν ἀνάγκη ἡδέα εἶναι πάντων, οἷον ἔργα ἢ λόγους, fauendi inuentis meis inductus: vel pulchritudine rei ipsius ad hoc allectus inflammatusq̄ videri possum, quum κινδυνεύειν, vt Plato in Lyfide inquit, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, ὃ καλὸν φίλον εἶναι, decorum haud sit, vt quaestionem de famigeratissimo illo veterum monumentis celebrato Acantho, & neotericorum Branca vrsina, ad te non rogatus admonitusue, repente praeter spem & opinionem tuam perscriberem: hac praefatione; qua literarum mearum existimationem aduersus illius culpae iniuriam defenderem ac tuerer, vtendum esse iudicavi. Quod equidem eò libentius faciendum putavi, quòd ad alium neminem iustius disceptationis huius summa pertinere videbatur, quàm ad te ipsum, qui eam sollicitudinem animo meo in familiaribus superioribus proximis diebus colloquio iniecasti, ac mox velut infixò iaculo discessisti. Simul etiam vt intacta haud ita dudum amicitiae nostrae fundamenta fulcirem atque stabiliora redderem, ne leui aura quassata, quòd recenter posita scirem, nec firma adhuc compage ferruminata, fatiscerent collaberenturq̄. Etenim praecleara illa tua optimarum disciplinarum & vtriusque linguae cognitio, incredibile illud ingenii tui ac iudicii acumen, mira vitae integritas, & morum suauitas tam iucunda, tam lenis, vt nihil vnquam, etiam si nestorios tecum annos agerem inuenturum me putem vel asperi, vel acerbi, vel quod vlla me prorsus ex parte offendere & à te amando colendoq̄ auertere queat, quodq̄ non minori laude quàm admiratione dignum existimo, te hominem iuris & iustitiae consultissimum, plantarum esse scientissimum, quod vti rarum est, ita propè inauditum, insolubile

GUILANDI. EPIST.

amoris in te mei nexum, non porraceis foliis nodatum, sed Gordiano nodo reuinctum, flagitant atque exposcunt. Sed quid tam longo te circuitu traho? Quid interest enumerare aculeum Guilandino impatum? Quid Iurisconsultum rei herbariæ peritissimum? Sic natura nempe comparatum est, ut eum quem laudes, ames etiam: porro quem ames, laudari ab illo velis. Atque ego me dilectorem tuum profiteor, nulla tibi priuatim, sed tantum virtutum tuarum gratia obstrictus. Nihil quippe à te impetraui, quia nec postulauit. Verum nunc tandem Mothone à remo sublato, *εἰς χεῖραν ἔργισθαι* tempus est. Veterem opinionem esse & ferme omnium eruditorum concordem & vnanimem sententiam animaduerto, plantam quam vulgus Italorum Brancam vrsinam vocat, haud quaquam ab antiquorum Acantho discrepare: à quorum equidem decretis nec te ipsum longius recessurum ais, si quid per *θυρσοειδῆ κεφαλὴν* apud Dioscoridem intelligendum esset, docerent. Thyrsus enim, vti antiquissima quæ Romæ passim extant marmora luce meridiana clarius conuincunt, diuersa planè figura quam est Brancæ vrsinæ caulis spectatur, siquidē ille summo suo cacumine globosum quiddam pilæ instar gestat, floribus huius in spicatâ seriem conformatis nec vllum in globum collectis. Cæterum Dioscoridem *θυρσοειδῆς* pro *σφαιροειδῆς* posuisse, euidentis argumenti loco accipi debere putas appositam mox *τῆς κεφαλῆς* dictionem, qua rotundum & circulare corpus significari, neminem ire infitias arbitraris. Accedit ad gratiam quòd Mantuanus vates Latinorum poetarum coryphæus Acanthum flexum cecinit, vimenq̄ ei reddidit, cum Branca vrsina omni prorsus uimine careat, nec ita flexa flexilisue quò topiarium opus commodè consti-

tuere queat, hodie deprehendatur, Acantho alioqui nomine isto à Plinio libro naturalis historiae XXII. eiusdem numeri capite concelebrato. Versus Maronis extat libro Georg. III.

Tortusq; per herbam

Cresceret in ventrem cucumis, nec fera comātem

Narcissum, aut flexi tacuissim vimen Acanthi.

Ad extremum idem poeta libro Georg. secundo, Acanthum inter bacciferas plantas æterna fronde vi-
rentes reposuisse legitur, quum Brancę vrsinæ folia singulis annis emori & renasci constet, atque caulem ipsum nulla baccarum productione exornari com-
pertum exploratumq; habeamus. Hæc ferè sunt, quæ & te, & me, diu multumq; sollicitos, anxios atque sus-
pensos tenuerunt, quò minus constanti oratione cor-
datorum more uirorum decernere auderemus, quod superiorum & horum item temporum eruditissimi quique magno consensu calculis suis in eundem ca-
dum coniectis ratum ac indubitatum haberi volue-
runt, Brancam vrsinam Italarum, rectè & citra con-
trouersiam Acanthi veterum nomine condecoran-
dam. Enimuero non recuso, quin sub censuram, sub
aleamq; veniat qualecunque hoc erit, quibus argu-
menta ista confodiam, dum ne sint in hoc albo duæ
mihi maximè suspectę literarię pestes, inscitia, inui-
diãq;, dum ne quis mihi ἀμουνόπερος, vt verbo vtar
quo Symachus, dum ne quis opicus, dum ne quis du-
rus, & contumax, & in hominis verba, quàm in veri
fidem iuratus, contingat iudex. Scrupum equidem
quem tu περί θυρσοειδοῦς κεφαλῆς ipsius Acanthi
magno ingenii tui acumine iniecisti, ex recta Thyrsi
finitione ad hunc modum excutiendum eliminan-
dumq; reor. Etenim θυρσοί, definitore Eustathio
commentariis in Dionysii Alexandrini de situ orbis

G V I L A N D I. E P I S T

libellum, duobus locis in descriptione terræ Alano-
rum, qui Europæ populi sunt, & rursus in Arabum
situs mentione, κλάδοι εἰσὶν, οὓς ἐν ταῖς τοῦ διούσου
τελεταῖς φέρουσι. Confirmant id in primis classici scri-
ptores duo, Suidas itemq; Hesychius, Θύρσον εἶναι
ῥάβδον, ἢ κλάδον, ἢ βακχικὴν βακτηρίαν tradētes: quā
quam & pro tibicinis nomine Θύρσον comperio, cu-
ius vxor meretricii quæstus ergò scriptoribus ferè
est infamis. Θύρσον κυνῆ, Aristophanes ἐν Νηΐσις, οὗ
τοῦ ἀύλητοῦ μνημονεύων, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ φύλλα εἰπεῖν ἢ
κλάδους. Hinc Θηροπολῆγες καὶ θυροφόροι Tragicis
scriptoribus dicuntur, οἱ ἐν τοῖς βακχείοις ἐνθεαζόμε-
νοι. Et θυροφορεῖν διάσους pro ἐορτάζειν ἢ ἀγυεῖν θιά-
σους extulit Euripides ἐν Βάκχαις: cæteri ferè θυρο-
φορεῖν pro βακχεύειν, μαίνεσθαι, ἰππομανεῖν, καὶ ἐνθου-
σιάζειν vsurpant.

πόδι Νύσσης ἀρχθῆ
ροτρόφου θυροφορεῖς
διάσους, ὡς διονυσσ', ἢ
κορυφαῖς κωρυκίαις;

Quin & celebritas ipsa à Plutarcho in Symposiacis
Θυροφορία, à Thyrsorum gestatione nominatur, que
res & prouerbio locum fecit, vt multi thyrsiferi di-
cerentur, Bacchi verò pauci: quod adagiū à Platone
ex poëta quopiā i Dialogo, cui titulus Phædō, vsur-
patū, & à Suida quoq; repetitū, adnotauit. Sed præstat
ipsorum auctorum verba subscribere. Plutarchus
Decad. III. Probl. V. de Hebræorum ritibus sacriscq;
verba faciens. εἰσι δὲ ἢ κρασηφορία τις ἐορτὴ, ἢ θυρο-
φορία παρ' αὐτοῖς, ἐν ἣ θύρσους ἔχοντες εἰς τὸ ἱερόν εἰ-
σιᾶσι. Plato, πολλοὶ μὲν ναρθηκοφόροι, παῦροι δὲ τε
βάκχοι. Et rursus Plutarchus in libello quem scripsit
aduersus Colotam, εἰς τῶν ἐταίρων Ἀριστόδημος ὁ αἰγι-
εὺς, οἴσθα γὰρ τὸν ἀνδρα, τῶν ἐκ τῆς ἀκροδημίας, οὗ
ναρθηκοφόρος

ναρθηκοφόρον, ἀλλὰ ἐμμανέσατον ὄρχικὴν πλάτωνος. Itaque cum θύρσος aliud nil sit, quàm caduceus, seu pedum, baculusque, & propriè caulis τῆς νάρθηκος, quam ferulam Latini vocant, satis liquere opinor, θύρσον σπæricί nihil summo cacumine gerere, quod alioqui antiqua marmora in thyrsi figura oculis subiiciūt, sed potius in acumen, retusum etiamnum definere; quando ferula suo vertice globosa non est, quin contra caulis ipsius parte suprema angustus, ima amplius spectatur. At demirari te iandudum istam meam in dicendo asseuerationem video, quòd dubiam, & (vt mihi persuadeo) ante hac indictam sententiam, nullis fulcris stabilitam, nec veteris alicuius scriptoris patrocinio cõmunitam, sed nudam planè & aper- tissimis periculis expositam, in latissimam planiciem vbi eruditorum rixis ac tumultu perstrepunt omnia deducere veritus non sim. Proinde subtexam pro- tinus telum vnum, quo me plenissimè demonstratu- rum probè in literaria palæstra institutis confido, id quod à me magna audacia, & clara assertione consti- tutum est, non modò veritati consentaneum esse, sed nec aliter quidem se habere posse. Comproba- tum antiquorum auctorum testimoniis, quorum no- mina & verba supra expressi, à me abundè est, non so- lum Dionysium θύρσοφόρον ἢ νάρθηκοφόρον appellari, verùm etiam illos omnes, qui in sacris ritè Lyæo pera- gendis erant occupati. Cæterum Latinos homines Bacchum, thyrsigerum vocare consueisse, notius esse puto, quàm vt pluribus hoc loco astruere conueniat. Subiiciam nihilominus curiosi lectoris gratia exem- plum ex Senecæ Medea vnum actus primi calce.

Candida thyrsigeri proles generosi Lyæi.

Quibus in hunc modum constitutis, nihil iam hæreo
vel ἀσπονδὸν ἐχθρὸν pedibus in meam sententiam

G V I L A N D I. E P I S T.

· utroque etiam num presso pollice iturum, tantum ni-
 mirum reperiri inter θύρσση, νάρθηκα, & ferulam di-
 scriminis, quanto sunt interuallo sphaerarum orbis à
 semetipsis remoti, quando vel inde quoq; id ipsum
 clarè elucescere queat, nihil omnium à cunctis rerum
 conditoribus, qui vnquam in humanis fuere Methy-
 mneō, seu Lysio Lydioūe, præter obliuionem, ca-
 prum, ferulam, vitem, ac hederam consecratum, &
 proinde hinc non dubitatim effici, quin imò extra te-
 li iactum esse, atque omni penitus periculo vacare,
 θύρσση & νάρθηκα, hoc est ferulam vnus stirpis no-
 mina alternare. Incredibile quàm mihi turpiter fe-
 cisse visus est Romanę ille curię Nabathes, trium lite-
 rarum homo, & cum politioris literaturę, tum bona-
 rum disciplinarum rudis & imperitus, ac iam diu ex
 eruditorum albo expunctus atque proscrip-
 tus, qui tam aperte veritati & certissimę sententię contradi-
 cens, non modò non erubuit, sed potius quasi præcla-
 ro quodam commento, & à se recenter, si diis placet,
 inuento iaculo gloriatus est, ac more galli ignobilis,
 vt Plato inquit, à disceptandi certamine disiliens ce-
 cinit, gestiuit, seque ipsum circumspexit. Verè me-
 hercle quispiã & omni iure τῷ ἀπειδέντων καὶ σκαυῶ.
 grauisimum dictum grauisimi scriptoris Thucydi-
 dis in primo suarum historiarum libro obiecerit, τῷ
 ἀμαθίᾳ μὲν θράσος, λογισμὸν δὲ ὄκνον φέρειν. Nihil
 equidem mirum Phrynichum apud facetissimum Co-
 micum ἐν σφηξί, perspecto discrimine, πῆσσειν ὡς πνα
 ἀλέκτορα. Id enim sapientis est. Αλλὰ ἢ ἐμπουσα,
 φρούδη. Ne tu lepidum caput es qui videris hoc ipso
 momento imminens ceruici meę periculum, & ἐφέ-
 δρους καθελεῖσθαι, vt Cleidemidis verbis vtar, prouí-
 dere, qui si sententia ἡς κρατῆ, εἴημ κατὰ χάραν: sin-
 minus, περί τῆς τέχνης διαγωνεῖσθαι πρὸς γυλίλανθινον,

Sophoclis apud inferos more, Aeaco ἐν Ἀγισοφάνης βατράχοις loquente. Quare operępretium erit, si me ex tot circumstantibus aquarum procellis, ac tantis ventorum turbinibus in tranquillum & securum portum proripere velim, Macrobii verba ex libro Saturnal. primo subscribere, quò nemo posthac dubitare possit, θυρσῶν non modò non in globum exire, nec in retusum etiam apicem deficere, sed planè in exacutum cacumen desinere terminareq̃. Colitur, inquit, apud Lacedemonios simulachrum Liberi patris hasta insigne, non thyrso. Sed cum thyrsus tenet, quid aliud quàm latens telum geritur, cuius mucro hedera lambente protegitur? At per Deos immortales potuit ne verbis hisce planius dici aliquid? An clarius? Non ne auctor thyrsi cacumen exacutum ait? Est namque thyrsus hasta aculeata hederis obiecta, quam in Orgiis Bacchicis quatiebant, quod prætermissa Hesychii, Eustathii, Suidę, & Macrobii auctoritate, Anacreontis quoque antiquissimi poetę, & vt Platoni etiam placere video sapientissimi, itemque Diodori testimonio libro fabulose historię IV. Capite V. defendi atque conuinci posse, vt non dubito, sic propemodum certus sum. Narrat enim Siculus ille, non veritate historię nobilis, sed quòd nullo festiuore titulo opus suum, qui Græcorum ferè mos erat, inscripserit Plinii elogio commendatus, Dionysium in exercitu habuisse mulieres thyrsis armatas, quos conglobatos suo fuisse vertice, vti quàm longissimè à vero abest, sic si in acumen vitalibus lethale defecisse statuas, à falso remotissimum est. Cæterum thyrsus hedera obuolui solitum cecinit Anacreon in VI. Oda eis ἑὸσβυ iis versibus.

G V I L A N D I. E P I S T.

ὃ πὸ βαρβίτῳ δὲ κούρα
κατὰ κισσοῖσι βρέμοντας
πλοκάμοις φέρουσα θυρσοῦ
χλιδάσφυρος χερσέυει.

Quin &

Plinius quoque libro XVI. Capite XXXIV. refert Alexandrum Magnum ob raritatem coronato exercitu hedera, victorem ex India rediisse, exemplo liberi patris, cuius Dei & nunc adornet thyrsos, galearum etiam & scuta, in Thraciæ populis in foliis sacris. Sed & in mysticis refractariæ Hebræorum gentis papyris libro Maccabæorum II. Capite VI. scriptum legimus, Iudeos cum esset Bacchanaliorum festum, coactos fuisse scipionibus hedera ornatis pōpam agere Dionysio. At locus tempusq; postulare videntur, ut tandem huic de thyrsu disputationi finem eum imponam, cuius gratia tot antiquorum auctorum decretis in vnum locum collectis tam vasta maria longis mæandris adnatando sulcaui, ne βαττολογία parum decori criminis reus agar. Ad summam quicquid in virgulæ modum, vel reli rectitudinem confurgit, thyrsi nomen sibi vendicabit. Rectè ergo & doctè Dioscorides, quod sanè mirum videri debet in barbaro & empirico homine, nec elegantioris literaturæ magnopere perito, Acanthi, quæ Italicorum Branca vrsina est, deprauata, uti ferè coniecto, Herbacanthi nomenclatura, qua appellatione Seruii tempore inclaruit, caulem, θυρσοειδῆ κεφαλῆν proferre scripsit, κεφαλῆν, pro omni plantæ summitate, qui mos suus est, accipiens. Verum tantum abest, ut celeberrimos illos venerandę vetustatis statuarios, thyrsu sine causa globum imposuisse putem, ut contra etiam magno ipsos hac parte iudicio vfos autumem credamq;. Quis nunc est sensus eruditissime Langi verborum tuorum? Quæ cogita-

tiones tuæ ? Non'ne me disputationem de thyrsō
 postica fanna, adunco suspendere naso arbitraris ?
 An non mihi thyrsū Androgynum esse, Hygenam,
 Chamæleonem, Polypum, Tarandum, Lycaonem,
 Protheum imaginaris ? σκιμαλίζειν, vt ληκωνικῆς
 complectar multa, ἀπλῆς καὶ μεταφορικῶς, vt vt
 velis, non moror, mandare laqueum, mediumquē
 ostendere vnguem, vt Iuuenalis ait, nescio, nec, si sci
 rem, liberet : mihi fat est commemorata Macrobiani
 verba non obscurè arguere, thyrsū ea propter he
 dera regi consueſſe, ne telum seu cuspis eius cuius
 conspicuus esset. Quod qui statuariorum æmulari
 atque figura exprimere in animum olim inducebant
 neque tamen thyrsū hedera obducere cogitabant,
 sed nudum potius & ab omni hederaceo nexu libe
 rum ac solutum effingere volebant, idem penitus
 per sphæricam cacumini suo impositam molem si
 gnificare contendebant. Ehem, iam ne primi illius
 telī minas, violentiam, fastumquē repressa agnoscis ?
 An non oculos excubitoris illius vigilantissimi ex
 sublimi despicientis specula graui veterno sopitos
 ac constrictos animaduertis ? Nonne equitis illius
 perniciosissimi impetum magna omnium admiratione
 & laude in catadromo superbè huc illuc, fursum de
 orsum, dextrorsum sinistrorsum, antrorsum retror
 sum, & quoquo versum decurrentis, cohibitum, re
 pressum, atque prostratum intueris ? Nonne Na
 bathem illum multo madidum sanguine & frequen
 ti lethalium vulnerum numero humi deiectum ani
 mam miserabiliter agere cernis ? Sed rectè tu admo
 nes, Theta haud quaquam præfigendum, nec trium
 phum ante confectum bellum instituendum, & mi
 nus multò calculo mordendum, priusquam nodus
 scirpo intertextus ad vnguem excussus dissipatusquē

G V I L A N D I. E P I S T.

fuerit, quando vt Creon apud Sophoclem tragici
cothurni principem ἐν ἀντιγόνη narrat.

σμικρῶ χαλινῶ δ' αἴδρα τοὺς θυμουμένους
ἵππους καταρτυθέντας.

Igitur parebo præceptis tuis, & κεφαλὴν apud Dio-
scoridem pro omni plantæ cacumine accipi, curren-
do, locis tantum indicatis, demonstrabo, mox reli-
qua propositi exsequuturus. Ante omnia conue-
niens est docere κεφαλὴν καὶ κεφάλιον apud eum
scriptorem, pro eodem, in eademq̄ promiscuè signi-
ficatione inueniri, ne ἐπιχειρηματικῶς aliquis oculis
ludens, litem suam in hisce faciat. μήκων, inquit ille
libro de Stirpibus quarto, ἔχει κεφαλὴν περιμήκη.
Et paulò inferius de eodem parauere differens:
πάντης τὰ κεφάλια ἐ. ἢ σ'. μετ' οἴνου κινάθωμ τριῶν
ἐψήσασ' ὡς εἰς β'. ἀγαγεῖν, πότιξέ οὖς ἂν βούλει ὑπὸν
σου. Ex his dilucere opinor, κεφαλὴν καὶ κεφάλιον
non solum non distingui, atque indifferenter nullo
discrimine alterum pro altero nomen usurpari, ve-
rum etiam omne id quod in plantis sursum in glo-
bum extuberat, aut in orbem glomeratur, siue is ro-
tundus fuerit, siue oblongus, rectè caput seu κεφαλί-
ον nuncupari. Rursus κεφάλιον pro κόρυμβος, ἢ
σκιάδιον, seu umbella dixit, quando umbelliferas
plantas, Sefeli Aethiopicum, Anethum, Daucum,
& sexcentas alias κεφάλιον ἢ κεφαλὴν protrudere
tradidit: qui item loci si in vnum conferantur, mi-
rum dictu quàm faueant sententiæ nostræ adstipu-
lenturq̄, κεφαλὴν nempe & κεφάλιον, ne hilum qui-
dem inter se discrepare. Proinde nulla Matthæoli
medela ægere videntur verba illa apud Dioscori-
dem quibus de Oreoselino pertractat, ἔχει δὲ περί κλυ-
λὸν κλωνάρια καὶ κεφάλια κωνεῖα παρεμφερέῃ, pro di-
ctione κεφάλια, obscurè ex Theophrasto φύλλα sub

stituentis: illa fortasse coniectura ductus, quòd Cicur-
tam, quàm Græci κώνειον, παρὰ τὸ κωνᾶν, διὰ τὸ γινόμε-
μενον εἰλιγμὸν, καὶ σκότον τοῖς πίνουσι, cognominant,
nullis κεφαλίοις, hoc est vasculis rotundis, in quibus
inclusa laterent semina, exornari obseruasset, nesciēs
non Græcis modò κεφάλιον, sed Latinis etiam Caput
quandoque pro umbella vsurpari, quod vel Plinii
testimonio, vt interim Senecam & Apuleium dimit-
tam, apertissimum fit. Dauci, inquit ille libro histo-
riæ mundi XXV. Capite IX. vbique nascuntur
terrenis collibus limitibusq̄, nec nisi in pingui solo,
foliis Coriandri, caule cubitali, capitibus rotundis,
radice lignosa. Visum est per occasionē istam Dio-
scoridiani codicis maculam, per Mattheolum intro-
ductam, indicare, quò admonitione hac nostra ad-
moniti studiosi calamistro locum inurant, neque ta-
men emaculent suos quisq̄ codices, vbi macula nulla
subest. Porro κεφάλιον Dioscoridem pro ipso flore
posuisse, quando Anthemidem & Ptarmicam ἐπὶ
ἄκρω τῶν κλωίων κεφάλια περιφερῆ ferre scriptum reli-
quit, clarissimum est. Sic eum Scholimi quoque fru-
ctus, seu quod idem est Cardui capitula, itemq̄ Di-
psaci & Spinæ albæ echinos, κεφαλᾶς appellasse, ma-
nifestius elucet, quàm vt tædiosa suorum verborum
commemoratione docere conueniat. Denique Po-
lium, Thymum, Eryngium, & Syderitis altera (quæ
Italorum Pimpinella est) κεφάλια σφαιροειδῆ καὶ κο-
ρυμβοειδῆ obtinere eidem auctori traduntur. Cete-
rum ista que hætenus περὶ κεφαλῆς ἢ κεφαλίου retulī,
eo tantum proposito à me adnotata fuerunt, quò cla-
rum & tibi, & curiosis ingeniis omnibus redderem,
κεφαλὴν καὶ κεφάλιον apud Dioscoridem omnem
plantæ summitatem significare. Consilium enim mi-
hi non est alienæ taxatione fame inclarescere, vel ira

G V I L A N D I . E P I S T .

& studio aliorum errores circumscribere, quorum causas procul habeo. Nihil simulatio proficit: paucis imponit leuiter extrinsecus inducta facies. Veritas in omnem sui partem eadem est. Quæ decipiunt, nihil habent solidi. Tenue est mendacium: perlucet si diligenter inspexeris. Neque ipsum etiam Matthæolum, si harum literarum exemplum vnquam ad se perferretur id ægrè laturum confido, quin magis illud candori nostro, & cupiditate qua flagro veritatem ex altissimis tenebris eruendi, tributurum, atq; in optimam partem interpretaturum. Nulla etenim philtrea lego, nulla amatoria propino, nullum medicatum poculū misceo, nec vllum hippomanes, quod triuenefici apud Lælium, quero.

Philtrea vndique eruunt,
Antipathes illud quæritur,
Throchiscili vngues, teniæ
Radiculæ, herbæ, furculi,
Auræ ilices bichordilæ,
Hinnientium dulcedines.

Non ego sum ille Carinondas, vel Damigeron, vel Hismoses, vel Apollonius, vel ipse Dardanus, vel quicumque alius post Zoroastrem & Hostanem inter magos celebratus est: nec sum tam dementis otii, vt ad gratiam loquendo inescare homines velim. Id corrollarij vice adiectū volo, κεφαλήν apud Theophrastum perpetuò pro cōglomerato pilæ instar corpore accipi, siue id in sublimi caule, siue iuxta radicem, siue alibi natum sit, nec vsquam pro flore, vel spica, aut umbella, echinoûe oblongo positū, quemadmodum apud Dioscoridem, inueniri. Rursus κεφαλήν apud Dioscoridem nulla alia in parte præterquam in summo caulium cacumine spectari, quæ res quoque in causa fuit vt Anazarbeus ille echinatos
Cardui,

Cardui, Spinæ albæ, & Dipsaci fructus, κεφαλῆς appellaret; Chamæleonis vero albi echinum Carduo similem, & proinde rectè κεφαλὴν dicendum, κεφαλὴν esse negaret (est namque albus Chamæleon caule viduus) sed simpliciter absolute ἄκανθα cognominaret, Theophrasto nihilominus libro historiæ plantarum IX. Capite XIII. partem eam expressè κεφαλὴν nuncupante. Enimuero illud præter alia mira miror maximè, ista neminem ante me olfecisse. Sed redeundum tandem à diuerticulo in id vnde oratione sum digressus. Extrat elegantissima apud Eupolidem sententia ab A. Gellio libro Noctium Atticarum primo literis mandata, in omnes, qui sunt leues, & futiles, & importuni locutores, quiq; nullo rerum pondere innixi, verbis humidis, & lapsantibus defluunt, λαλεῖν ἄριστος, ἂν δυνατώτατος λέγειν: Et rursus alia apud Epicharmum, οὐ λέγειν δεινός, ἀλλὰ σιγαῖν ἂν δυνατός. Ne igitur isti me crimini obnoxium faciam, neue tu ex illorum esse me numero arbitreris, quos insigniter veteres Latini locutuleios, & blattones, atque linguaces dixerunt, protinus alterius argumenti culeum euacuabo. Narrat Vitruuius clarissimus scriptor libro Architecturæ quarto, virginem ciuis Corinthiam iam maturam nuptiis implicitam morbo decessisse. Post sepulturam eius quibus ea viua poculis delectabatur, nutricem collecta & composita in calatho pertulisse ad monumentum, & in summo collocasse, & vti ea diutius sub diuo permanerent, regula texisse. Eum calathum fortuito supra Acanthi radicem fuisse collocatum: Interim pondere pressam radicem Acanthi media folia, cauliculos circa vernum tempus profudisse. Cæterum cauliculos huiusce secundum calathi latera crescentes, & ab angulis regulæ ponderis necessitate expressos, fle

G V I L A N D I . E P I S T .

xuras in extremas partes volutarum facere esse co-
actos. Tunc Callimachum, qui propter elegantiam
& subtilitatem artis marmoreæ ab Atheniensibus
κατά τεχνας fuerat nominatus, prætereuntem hoc mo-
numentum, animaduertisse eum calathum, & circa
foliorum nascentem teneritatem, delectatumq; gene-
re & formæ nouitate ad id exemplar columnas apud
Corinthios fecisse, symmetriasq; constituisse, ex eoq;
in operum perfectionibus Corinthii generis ratio-
nes distribuisse. Huc respexisse illum Latine poëtos
antistitem quando flexi vimen Acanthi cecinit arbi-
tror, nec dubito quin doctissimus quisque sententiam
hanc de Virgiliano versu nostram promptissimè sit
exosculaturus, non quòd Acanthus, quæ Branca vr
sina procul dubio est, vimine exornetur villo, aut fle-
xilis tortilisue, & sequax lentaq; in omnem partem
magnopere deprehendatur, sed quòd ob impositum
radici suæ calathum plurium proculorum pondere
aggrauatum, inflexus, hoc est depressus detortusq;
sit, & magna violentia iniuriâq; prohibitus ne recto
impetu in subline ferretur ac erumperet, mox pro-
deuntia caulis & foliorum germina, teneritate sua
nouella, calathum viminis in modum cinxisse atque
coronasse. Eodem quoque alluisse mihi videtur poë-
ta ille Doricus in primo Idyllio hoc versu:

πάντα δ' ἀμφὶ λέπας περιπέπιαται ὑγρὸς ἀκάνθος.

Quod imitatus Maro, ita lusit in Ecloga tertia:

Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,

Et molli circum est ansas amplexus Acantho.

Casus enim qui in tota ratione mortalium, solus
vtramque paginam facit, id dedit, vt poculis, & co-
lumnarum capitulis Acanthus insculperetur, nō sin-
gularis aliqua plantæ ipsius vel in aspectu pulchritu-
do, vel in flectendo teneritas. Perfricuisse faciem ti-

bi videor, nec tamen profecisse, quando alia via oc-
 curris ingens, & longius etiam submoues me Plinii
 auctoritate, Acanthum topiariam herbam dictitan-
 ris. Equidem lepidissime Langi, si Plinii dicta acri-
 ter examinentur, sedulo pensculentur, ad limam &
 lineam certam redigantur, cum torno & cothurno
 iterum comparentur, tantum abest vt Acanthum to-
 piariam stirpem esse confirment, si topiarium opus
 id solum ex Grammaticorum sententia constitua-
 mus, quod ex arboribus, aut fruticibus, aut herbis
 flexilibus, & suo lentore sequacibus in varias ani-
 malium, aliarumq; rerum figuras conformatur, vt
 ne in mentem quidem istud Plinio vnquam venisse
 vel à longè commonstrent. Sed satius est auctorem
 ipsum suo de Acantho ore loquentem audire. Acan-
 thus est topiaria & urbana herba, elato longoq; fo-
 lio, crepidines marginum, adsurgentiumq; puluino-
 rum toros vestiens. Quibus verbis Plinius Acan-
 thum topiariam herbam, vt Grammaticæ topia-
 rium dici adnotant, non fecit, sed topiarium esse
 Acanthum prodidit, quatenus vel satus, vel sponte
 natus, nec vllam in figuram detortus, crepidines mar-
 ginum, & adsurgentium puluinorum toros vestit,
 παρὰ τῶν τόπων, hoc est à locis, quæ in his varia con-
 stituuntur, nec tamen perpetuò topiario Gramma-
 ticorum habitu, quadrupedes, alites, & quaslibet ani-
 mantes ementiuntur. Heus tu; iam ne spiculum di-
 gniori loco locatum, quod in meum caput magnis
 viribus emiseras excusserasq; , in tua ilia conuersum
 agnoscis? Non ne iactabundum illum militem, qui
 paulò ante ampullas & sesquipedalia verba proiicie-
 bat, crudeles minas spirabat, rixas iuxta atq; pugnas
 anhelabat, ignitosq; gladios fodiebat, in media are-
 na procubuisse, ac Apollinis & Aesculapii opem sup

G V I L A N D I . E P I S T .

plíciter implorare cernis? An non tandem cataphrã-
ctarium illum tuum grauis armaturæ equitem, lori-
ca, thorace, galea, lancea, æneisq; tormentis quorum
boatibus terram cœlumq; turbabat, denudatum at-
que exutum fateberis? Verum quando te virum for-
tem magnumq; & inuictum esse mihi persuadeo, qui
neque ignitis globis huc illuc circumuolantibus ma-
gnopere terrearis, neq; fluctus aquarum, terræq; mo-
tus mirum in modum exhorrescas, sed vbiq;, Aia-
cis clypei instar, celso & præsentî animo, atque, vt
Comicus ait, θυμῶ ἐπιλαβοίω, imminentibus pericu-
lis, velut alter Hercules, succurras, præsto sis, ac opem
feras, atq; magnã adhuc victoriæ spem & præsidium
in vnica illa sagitta huc vsque in pharetra relicta col-
locatam habeas, adnitar sanè vt illam quoq; quantis
possum viribus protinus confringam atq; contun-
dam. Non ambigo doctissime Langi minimè defu-
turos, qui meum hoc institutum Timoniano dente
incessent, vel etiam Vatiniانو prosequantur odio,
& eos præcipuè qui sunt istiusmodi amœnitatum ru-
des, ἢ ἀκριβολογίασ', hoc est exquisitę disceptatio-
nis exortes, limo cœnoq; dum lutescunt, vbi ad hunc
modum in intima herbariorum sacraria, & erudito-
rum in primis diuerto, quorum symbolum esse pro-
prium noui, τὸ θεῖον. Antequam ergo thylacum seu
pharetram cui soli hoc momento inniti videris ex to-
to subuertam, operæpretium erit multiplicem nomi-
nis Acanthi secundum diuersos scriptores significa-
tionem indicasse, quando ista vocum ἐμανυμία non
rarò clarissimis rebus densissimas tenebras circumfun-
dit. Acanthus, auctore Theophrasto libro de histo-
ria plantarum III. arbor est in Aegypto tota acu-
leis horrens excepto caudice. Eius duo genera, can-
didus, nigerq;: ille imbecillis, facileq; putrescens: hic

robustus atq; incorruptus. Fructus in filiqua modò leguminum. Flos aspectu pulcher, coronis aptus. Arborem istam omnis medicinæ princeps Hippocrates, modò ἀκάνθων simpliciter cum Theophrasto, vel potius hic cum illo vocat, modò ἀκάνθων αἰγυπτιακήν libro muliebrium morborum primo. Quod imitatus Plinius ille Latinorum, si vnum Varronem excipias, eruditissimus, & hunc sequutus Gaza, nunc spinam absolutè, nunc spinam Aegyptiacam interpretantur. Dioscorides ferè ἀκακίαν nuncupat: quam est vbi ἀκάνθων quoq; vocet, plantam quidem vnà cum suo succo Medicis hodie nomine notam, re incompertam. Mirum Aegyptum nouis rebus gignendis claram, medicamentum istud frequentibus Venetorum liburnicis mediterraneum mare sulcantibus, hactenus orbi nostro impertiri noluisse. Deplorandum profectò naturam tam iniquè nobiscum egisse, vt omnia sublapsam vetustatem annis solvere vellet. Quæ non gens armis lacescita? Quæ non orbis plaga ferro flammisq; turbata? Aegyptus destructa: Iudæa deleta: Italia fortissimarum gentium dominio nobilis, dilacerata: Græcia tota subuersa, Quo gentium Bdellium exulatum iuisti? Quo Calame odorate concessisti? In quas te latebras Ebene recepisti? Quæ sedes tua, quis locus Amomum? Quæ mundi plaga Cardamomum capit? Quod cœlum Xylomacer tegit? In Indos'ne, an vltimam Thulen Tripolium profugit? Immanine Scyllæ & Carybdis vortice Carpesium absorptum est? Quid dicam? Quo me vertam? Balsamum famigeratissimam stirpem nusquam gentium toto terrarum in orbe videri? Malabathrum ex India raptum, in Paradisum delatum? Nepenthes Aegyptum cum Atlantici oceani profunditate commutasse? Quod malum istud? Quid?

G V I L A N D I . E P I S T .

Folium pentasphærum : Tympanum : Octostyllum :
 Pederos, non erucæ folio, sed querno : Mnia : Tri-
 ches : Coriacea : Chrysoxylon, non thapsia, sed tha-
 psus : Solstitialis herba : Pulcium : Lissomodum :
 Balluca : Velinum : Tura : Antura : Pardalianches :
 Lunarís fructus : Xyromira : Exorica : Ama : Ba-
 lis, non Dioscoridis, sed Xanthi : Pastillus herba :
 σελίνου, non in circulo, sed in cētro : Dractylum : Cal-
 licia : Menais : Scolium, non obliquum carmen, sed
 planta σκοτεινός : Oenutta : Orontion : Pelargitis :
 Onopordum : Lindum : Premadia : Liparon : Ti-
 mallus, flos nō piscis : Vehion : Cindum : Mithum :
 Barum : Caricaria, non quam Caricam Gaza vertit,
 sed alia : Eniteon : Paliræa : Cecuda : Laccar, nō Lac-
 ca : Comacum : Chrysocome : Echinopus, non erina-
 cei pes, sed planta aculeata : θύον, non sacrificium, sed
 herba odorifera . θεῖον, non sulphur, nec numen, sed
 arbor pretiosa ; quanquam & θύον pro eadem arbo-
 re apud Theophrastum, Dioscoridem, & Ioannem
 Theologum in Apocalypsi scriptum comperio : Ni-
 trum herba : Corsium, fructus non radix : Piper lon-
 gum : Agrium : Camipedes : Aproxis : Merois : Ly-
 gea : Folium barbaricum : Costamomum : Chon-
 drus legumen : Philadelphus flos : Aeschinomenes :
 Crocis : Onosis : Theseum flos : Duaca : Macrosum :
 Asyphum : Apragmosyna : Serichatū : Gabalium :
 Bumastus, flos non vua : Cosmosandalos non hya-
 cinthus : Atalymnos : Camitria : Letigla : Cripa pā-
 pinacea : Agarum : Aphita : Alcyonium, nō in ma-
 ri, sed in terra : Tripsidium : Agriomelitzanus : Car-
 pasum, non carpasium linum, sed herba : Cyclamis
 odorata : Hypopion, non thapsia nec sugillatio, sed
 herba alia : Philistion, non aparina, contra quam cen-
 set Galenus : Bulbion : Occus : Molorhurus : Meli-

zoros: Griás: Eriphion: Basilisca: Bocchus, non
 rex, sed flos regis memor: Selenotropion: Magla:
 Motum: Sagalinum lignum: Opigais: Benteli:
 Margarita: Vingum: Arachidna: Raccinus: Cne
 bifus: Lygismus: Stolype: Cyrfus, non Cirfion:
 Camus, non genus vinculi vllum, sed herba vinciēs:
 Othlis: Oesaca: Laganote: Charien: Lola, non lo
 lium: Calua: Enechus: Zaduar: Zarnabum: Sola
 num manicum: Picnocomum: Opuntia, non car
 duus cui Tunæ nomē, sed herbula esui apta: Tirza:
 Cada: Rosina: Thyodes, non quoduis odoratum,
 sed aromatis genus determinatum: Sonchara: Chry
 sogonum: Amethystus, non gemma, sed herba: Cu
 cutia: Mogarum: Eucnenum: Larimnum: Rumi
 nalis arbor: Chalcāthus herba: Calacanthus: Chal
 cimus: Androsace: Petrocorpos: Baharas: Hippo
 rizo, non hippuris: *τριπληγία πικρόν*: Aegyrius:
 Cicama, & aliæ plantæ mille, quas vetustas posteri
 tati memoriæ prodidit, in alienum orbem hactenus
 nondum repertum concessere, serò, vtí ferè arbitror,
 ad nos remeaturæ. Heu magnam clarissimarum stir
 pium iacturam. Terras nostras deseruistis, qua
 vel re, vel spe compulse? Vtrum humaniorem gen
 tem quæsituræ? At vbi locorum populus Europæo
 placida morum suauitate illustrior? An religionem
 nostram ceu improbam falsamque pertœse? At qui
 Deum vnum eundemque trinum in Filio per Spiri
 tum sanctum inuocamus. Video & agnosco cau
 sam, ac manifestè perspicio omnia fati in peius ruer
 re, & retro sublapsa referri, quando vt scribit Mani
 lius Astronomicôn quarto,

Fata regunt orbem, certa stant omnia lege.

Nulla propemodum hodie herba est, quæ suam anti
 quitatem citra controuersiam agnoscat, subnascenti

87 G V I L A N D I E P I S T.

bus vicissim novis vocabulis, deiecrisq; veteribus, illisq; porro rursus restitutis: adeo nihil stabile, nihil diuturnum. Redibitis aliquando antiquas visuræ sedes, modò Deus aliquis ignorantie nebulam medicinam exercentibus abstergat. Altius vniuscuiusque Medici animò infixum esse debebat graue illud dictum, quod apud Galenum Medicorum post Hippocratem coryphæum extare nouimus, ab Oribasioq; repetitum legimus, simplicium medicamentorum, & facultatū, quæ in eis insunt, cognitionem ita necessariam esse, vt sine ea nemo ritè medicari queat. Equidem ita sentio, si cuiuslibet eximii præstantissimiq; Medici animum herbarum scientia spoliaueris, & mentem stirpium natia specie nudaueris, licet ille cœlo deiectus, Paradiso æditus, Angelorum pane educatus, licet inquam Aesculapius ipse fuerit, licet omni musarum choro stipatus, & toto scholasticorū populo comitatus, & balteo Medico cinctus, Phisica, & Chirurgica callens, atque Anatomica sciens, imperitus plantarum processerit, placere non poterit, nec Apollini quidem suo, vt poete stirpium scientissimo. Tanta denique est herbarū claritas dignitasq;, vt quamuis linguæ vtriusque cognitione, Mathematicarum rerum scientia, Philosophia, omnibusq; disciplinis cæteris exornatus Medicus incedat, nisi tamen animum plantarum notitia perpolitum gerat, ornatus non possit videri. Prodeat nunc censor ac criticus aliquis quamlibet etiam morosus, & lucem stirpibus suis quas enumeravi, si nasum se habere putat, pro virili inferat. Assurgat ei Apollo & ter trium virginum mater, referetq; Pallas ipsa gratias. Tempero mihi ne longius extra septa, vt dici solet, euehar, quod si quis mihi continget lector rei herbariæ mysteriorum studiosus,

dius, hæc pro ingenio suo vberius agat. Sed enim quia quæ in literis comperta mihi, non sustineo in sanctoria intrudere, non temperabo hac parte, quin Vellei Paterculi præstantissimi historici sententiam simplicium medicamentorum, & politioris literaturæ sectatoribus iam proferam, qui in posteriori suarum historiarum volumine refert, C. Iulium Cæsarem quinque egisse triumphos. Gallici apparatus ex Citro; Pontici ex Acantho; Alexandrini testudine, Africi ebore, Hispaniensis argento rasilii constitisse. Acanthum istum Ponticum ex antiquis Dioscorides & Plinius nominatim in Cappadocia & Galacia Ponti regionibus nasci tradiderunt: quanquam Plinius libro XXIII. Capite XII. cum Aegyptio Acantho confudisse videtur, utriusque semina lenticulæ æqualia faciens, quod Dioscorides oculatus harum rerum testis semina vnius lupino, alterius lenticulæ similia esse literarum monumentis consecrarit. Non est quam Matthæolus, Dioscoridis commentatorum postremus, Acaciam Ponticam, nescio quam graui nixus auctore, facit. Etenim quemadmodum non dubito arbutum illud, esse alterum Aspalathi genus Dioscoridis, sic profectò totius Græciæ consensus opinionem eam tuebatur atque defendet, quando æquè rustici atque ciues, æquè plebei atque nobili ex stirpe nati, nullo euariante, vno ore omnes, Aspalathum in præsentem vsque diem appellant. Sed de his singuli vt volunt iudicent. Ego verò ad turæ pharetræ euacuationem venio, & quod scitu dignum existimo, quæro à te, & mihi vsque ad effectum nimio amico, & cum in cæteris, tum in his optimè docto, an possis Virgilium illum tuum, cuius auctoritatem omnibus scriptoribus præfers, ab iniuria erroris asserere,

G V I L A N D I. E P I S T.

Acanthum inter bacciferas arbores immortali coma splendentes, libro Georg. secundo iis versibus respondentem.

Quid tibi odorato referam sudantia ligno

Balsamamq; & baccas semper frondentis Acanthi?
Neq; enim minori discrimine, Bacca, & Siliqua qua vtriusque Acanthi fructus, Pontici iuxta atq; Aegyptiaci continetur, separantur, quam vel Eoum mare & Atlanticus oceanus determinantur. Quamobrem quò studiosis elegantioris Philosophiæ gratum faciam, scrupum solvam, atq; id vel maxime oblectandi tuum Guidum Pancirolam eruditissimum hominem gratia, qui non modò Iuris Cæsarei scientissimus est, verum etiã herbarum, plurimorumq; studiorum peritus, nec minus suspiciendus ob rarum quendam ingenii candorem, quam ob exactam vtriusque linguæ & omnis antiquitatis notitiam. Scribit Demetrius antiquissimus auctor in libro rebus Aegyptiacis dicato, ἀκανθαύ, quæ arbor est, ramos coronarum specie natiua effundere, quibus fructus sit rotundus, flos subobscurus. Ceterum eadem arborem cõstare foliis nulla temporum iniuria deciduis, testatum reliquit Hellanicus apud Athenæum libro *Ἱστορίας* quintodecimo: quanquam ibi alterutrum, vel Hellanicum, vel ipsum Athenæum falli necesse est, Acanthi huius duo genera, album nigrumq; assignantes, discrimine isto non Acantho, qui fructum rotundum baccamuræ reddit, sed qui siliquis gignendis medicis commendatur, à Theophrasto attributo. De hac planta locutum Virgilium conicio, quando baccas semper frondentis Acanthi inter exoticas rarasq; stirpes, loco indicato, cõnumeravit, tum quia fructus eius rotundus à Demetrio pingitur, vt isto argumento non ineptè bacca dici possit, tum

quòd arbor ipsa natiuo foliorum honore nunquam exuitor vt Hellanicus ait, quod alioqui de Acanthis filiquas ferentibus nullus vnquam hominum adnotauit, tum etiam quia flos filiquati Acanthis candidus esse coronariusq; traditur, cōtra bacciferi fuscus obscurusq;, nec coronis magnopere expetitus. Eho, vbi nunc sagittæ tuæ? Vbi Scythici arcus magna neruorum tensione rigidi? Vbi culeus tuus tot spiculis turgidus? Concidisse ne tandem pharetratum Apollinem tuum vides, an adhuc negare pergis? Nonne subuersum, euacuatum, confractum, atque testiuitio æquatum thylacum tot exacutis iaculis truncem cernis? Age nunc quàm prona res fuit in lapsum, ita Dioscoridem, Velleium Paterculum, & Virgilium interpretari, vt Brancam vrsinam Italorum nullum esse ex Acanthis priscorum negandum foret? Neq; tamen mihi eius rei victoriam tribuo, imò verò singula verba ac dicta mea, tuis, & alienis calculis dinumeranda relinquo. Sicut enim formosa pictura est cuius nulla pars errat: Sic formosus homo in quo nulla pars peccatis foeda est. Iudicare autem de rebus propriis victoriam sibi ipsi tribuendo, longè turpissimum grauissimumq; animi vitium est. Ad poenitendum properat, citò qui iudicat. Adhæc ita ferme natura comparatum est, vt in alienis erratis lyncei simus, in nostris lippi, cœciq;, ac non videamus, vt Catullus ait, Mantice quod in tergo est. Hoc sanè in primis cauendum est iis qui scribunt aliquid, ne dum nimis ad vota laudum properant, cruda adhuc in publicum sua studia propellant, quod à plerisque nostra ætate factum, non sine insigni eruditorum cachinno, animaduertimus. Neq; eo inficias, facilem esse cuiuis rigidi censuram cachinni, vt inquit Iuuenal. neq; tamen ipsi aliud non agunt, quàm quod ingeminant

72 **GVILANDI. EPIST.**

tremulos naso crispante cachinnos, vt scriptum relinquit alter Lycophron Persius. Hęc sunt, optime Langi cur tuę sententię non accedam, Brancam vrsinam Itatorum haudquaquam Acanthi nomine à Dioscoride celebrari. Quę si tibi emunctissimę auris homini probabuntur, quamlibet breui epistola respondebis: quod si dissenties, longiore, vt rationes meas tuis melioribus refellas. Vides vt tibi tacitę blandior & quasi suadeam, ne laborem subeas me refellendi, id est vt mihi assentiaris. Verum absit hoc ab vtroque nostrum: nam neque meum est falso alicuius velle opinionem damnare: neque tuum labori cedere, cuius semper victor extitisti. Vale. Patauit XII. Kalen. Ianua. M. D. LVII.

MELCHIOR GVILANDINVS²⁷

BORVSSVS R.

CONRADO GESNERO

MEDICO S. P. D.

Probatur Dulcichinum, seu Trasum Italorum, à Paulo Aegineta Mamiras, & ab Hippocrate Holoconitin vocari. Interim Tralliani locus emendatur, vitio Gupylì, & Andernaci corruptus. Inibi Bolbocàstanon, à Bizantinis hodie Agriocàstanon appellari. Bolbocastani plenaria descriptio. Matthæoli fœda sugillatio. Doronicum, Mamiras non esse. Rursus Doronicum orientale atque Europæum specie inter se convenire. Item plantas secundum loca mutari, & cur. Calamum & Iuncum, odoratos, nihil differre à nostratibus calamis, iuncisq;. Error Bellunensis indicatus. Croni, seu Hab Al zelin quid. Moly an herba. Inibi Theophrasti germana lectio luxata pristino nitore restituitur. Moly Homericum, Cynospastus, seu Aglaophotis Aeliæni, Baharas Iosephi, & Marmaritis Democriti vnius stirpis nomina. Error Tragi crassus. Moly Dioscoridis, Molyza Hippocratis, & Allium caninum Tragi, vna tantum planta. Item Matthæoli sententia explosa. Moly Dioscoridis plenaria descriptio.

L A T O Philosophiæ pater, & diuini-
nioris scientiæ auctor lōgè clarissimus,
itemq; Stoici omnes, μαρτείαν, hoc est
diuinationem introducunt per instin-
ctum afflatumque diuinum, quem εὐθε-
σιασμός Græci vocant, qui phanaticus furor est,

72 G V I L A N D I . E P I S T .

feruorque lymphaticus per somniorum imaginatio-
 nes, ac Chaldæorum obseruationes, Magorumque
 Brachmanum, Gymnosophistarum, Druydum, at-
 que Augurum disciplinam. Cæterum hi plerasque
 vaticinii partes & commendant, & probant, quam-
 uis Xenophanes, ac Epicurus ἠληθὲς ὅτι ἅπαντα ἐκ
 μέθοιο τὸν ἀνθρώπον ἐκείνους ἀποδοῦναι ἐβούλητο
 tollere conati sunt. Huius dices, quò denique tam
 longè petitum exordium tēdet? Cum literas tuas,
 vir clarissime, doctrina haud vulgari refertas, & om-
 ni humanitate, officiiq; genere plenas perlegissem,
 adeò mihi mens argumentis, corpus autem armis te-
 lisq; vacua relictas sunt, vt qua denique ratione tot
 in me acutissima directas spiculas viriliter propulsa-
 rem, oculis nequaquam circumspicere possem, pa-
 rumq; abfuit quin παλιὰ δὲ ἀγὼν meditarer, & in super-
 gratias agerem, planeq; tuo iudicio acquiescerem,
 Mamiras apud Paulum, & Holoconitin apud Hip-
 pocratem, non modò diuersorum generum plantas
 denotare, verum etiam vtranque vocem prorsum
 ab Itatorum Dulcichinis (quæ Veronenses Trasci,
 & Trasi vocant, Genuenses Ziziphas terrestres, Hi-
 spani Iuncum auellam, Arabes denique Habbaziz,
 si Leoni Africam describenti, itemq; Bellunensi cre-
 dimus) discrepare. Quod dum ita toto die anxie
 sollicitèq; mecum ipse cogito, rubore suffusus inte-
 rim aliquoties, non tam quòd sententiam meam cor-
 ruisse magnopere dolerem, quàm quia minimè præ-
 uidissem, quibus eam fulcris contra aduersariorum
 insultus communirem, sensim pater ille rerum om-
 nium Sol, ex nostro delapsus horizonte ad inferius
 hemisphærium ad latentes hactenus tot Antipodum
 myriadas nostris gentibus cognitas deuoluitur, &
 mihi placidus membris omnibus sopor vndique cir-
 cumfunditur. Interea in somnio opprimor manife-

sto liquidoq̄, ac volitare circunquaq̄ incipio, veluti infesto mari ventis pulsata nauis: In terram vniuersam excurro, è terra in cœlũ effror, vniuersum transmitto mare, aerem peruolito rotum, cum Sole terrã ambio, cum Luna circumferor, cæterorum astorum iũgor choro, & quod mirũ est, integro etiãnum in repẽtina & violenta adeo peregrinatione manẽte corpore: nec planè prius ἰπποκράτει καὶ ἐνθυσιάζειν desino, quã in floridissimum pratum vastissimæ illius & remotissimæ Hesperidum populorum telluris, quam diuinus Plato in diuino Timæo, Atlantidem dici tradit, & prolixè graphiceq̄ in Critia describit: nec sanè alia est vlla, quã quæ hodie Orbis noui, & Indicarum insularum terræ firmæ, Americæq̄ nominibus vniuerso mundo innotuit, descendo, vbi, inter cetera, Dulcichinorum molem conspicio magnam, Hippocratemq̄ ipsum, mirabile dictu, se uero aspectu grauẽ, manu dextra Balin illam Xanthi tenentem, sinistra vero canos leniter pertractantem, voce denique alta Trasci à se Holoconitin appellari succincentem intonãtemq̄. Dum hæc sic menti obuersantur, expergiscor, ad meq̄ ipsum redeo, nec satis scio gaudionè magis, an dolore attonitus. Lætabar equidem non parum, & magnam planè capiebam delectationem, quòd quæ de dñe meditabundè ac magno adhibito studio apprehendere neutiquam potuissem, ea, omni cura solutus, & aliud omnino agens, vera esse cognouissem. Vera dico cum Platoniceis & Stoicis, qui diuinationis partem vnã ex somniorum imaginibus apprehendunt admittuntq̄, quando & à Peripateticorum placitis alienum non est, animam interdum mercenariam corpori inherere, neque posse veritatem contemplari; notu autem ab hac seruitute solutam, & in loco qui est

G V I L A N D I . E P I S T .

circa thoracē conuolutam, ad vaticinandum prom-
 ptiores fieri, & propterea insomnia nasci. Ange-
 bar autem insigniter, quòd quibus rationibus veri-
 tas in insomnio agnita doceri posset minimè perspi-
 ciebam. Certum tamen erat arreptam semel opi-
 nionem & insomnio confirmatam, mordicus tenere,
 nec mutare velle vnquam, ac nequicquam potius ad
 ea respondere, quæ tu in medium attulisti, quàm cul-
 pam deprecari. Videbam enim rem esse arduam,
 vetustis nouitatem dare, nouis auctoritatem, obsole-
 tis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, du-
 biis fidem, omnibus vero naturam, & naturæ sua om-
 nia. Sed tamen, *vir πολυμαθής τε καὶ πολυγλωσσι-
 τας*, animum aduerte quaeso, & placidas mihi au-
 res præbe, cognoscesque qualis se mihi inter angos-
 res hos coniectura nouam stabiliendi sententiam, dū
 cuncta altius rimor scrutorq̄, in tuis literis obtulit.
 Scribis non videre te cur Maminas Pauli, quod misit,
βολβοκάσανον Tralliani dici nequeat: nec animad-
 uertere etiam posse, quid impedimento sit, quo mi-
 nus Doronicum vulgare, Maminas Aeginetæ voce-
 tur. Denique Holocomitin Hippocratis, Moly à
 Dioscoride appellari sentis. Verum cauendum ti-
 bi est apprimè, Gesnere iucundissime, siquidem vn-
 de quaque videris esse eruditissimus, ne dum mea stu-
 des conuellere acrius, & veritatem conaris inquirere
 anxie, in densissimas prolabaris tenebras, idemq̄ tibi
 eueniat quod Chymistis vsu venire cernimus, qui
 iandiu frustra vertendis speciebus, & decantato illi
 aureo velleri summo & temporis, & rerum om-
 nium dispendio incubuerunt, incumbentq̄ post-
 hac in posterum. Nam si Dulcichinum, Maminas est,
 vt profecto Pauli verba attestantur, radiculam esse
 tradentis herbulae geniculis frequentibus nodosis
 cinctam

tinctam, detergentis naturæ, nequaquam *βολβοκά-
 σανου* dici poterit, quando Trallianus inter Mamas
 & *βολβοκάσανου* discreuit, vtriusque separatis locis
 mentionem faciens. Mamas sanè libro medicinæ
 II. cap. V. nominat: *βολβοκάσανου* autem libro VII.
πρὶ ἐμπυηματικῶν meminit. Nec probo Gupylum
 & Andernacum, viros alioquin celeberrimos, ἀντὶ
βολβοκάσανου, *βουλινοκάσανου*, substituentes, siqui-
 dem non tam vox ipsa *βολβοκάσανου*, quam equidem
 vetustatem haud redolere fateor, quemadmodum
 nec *χυνέου*, nec *τρώξιμου*, nec *μαρούλιου*, & sexcentas
 alias, quibus tamen frequenter Alexander vtitur,
 & ab omnibus eruditis tolerantur, quàm auctoris eo
 loco propositum spectandum est, quando rectam vi-
 ctus rationem purulenta excreantibus præscribens,
 abstergentibus nutriendos præcipit, qualia sunt, *lus*
gallorum, *phasianorum* non *pinguium*, *perdicum*,
attagenarum, *turdorum*, *similium* & *auium*. Ad hæc
 si sanguis reiiciatur purus, iuscule ei incoquere man-
 dat *βολβοκάσανου*, *alicam*, *itrium*, *similaginem*, & eius
 generis alia, quæ ob succi crassitiem, vasa sanguinè
 continentia modicè obstruere, & pectus lenire, atq;
 abradere potis sint. At tantum abest Castaneas de-
 tergendis farciendisq; vi pollere, vt nihil detergenti-
 bus & farcientibus magis possit esse contrarium.
 Adde vocem *βουλινοκάσανου* æquè esse nouam atq;
βολβοκάσανου, & quod per magni refert, nullam pla-
 nè possunt Castanearum glandes *ἐμπυηματικῶν* utilita-
 tem commodumue afferre. Proinde veriozem ve-
 terem lectionem auguror, & *βολβοκάσανου* pro her-
 ba interpretor, quæ pingui succo constat, & faculta-
 tem obtinet humorum crassitiem mediocriter inci-
 dendi, adeò vt excreationibus è pectore sit idonea.
 Quòd vero *βολβοκάσανου* vix alia esse planta possit,

G V I L A N D I . E P I S T .

quàm illa ipsa cuius semina ad te misi, argumenta habeo, tum quia attenuandi natura pollet, & lentitiam in se habet, tum quia radice constat bulbosa, Castaneæ tamen similiori quàm bulbo, quando cortice foris obducitur nigro, intus verò substantia Castaneis simillima expletur, quæ res & nomini occasionem præbuit, vt composita nomēclatione *βολβοκάσανου* diceretur, quia Bulbum, Castaneamq; mentiri videtur. Sed hæc leuiora. Quod maxime me mouet, vt *βολβοκάσανου* credam herbam, cuius semina hoc titulo inscripsi, illud est, quia nomen in Græciam in hodiernum vsque diem retinet, Chiis *ἀγριοκάσανιδες*, Byzantinis *ἀγριοκάσανα*, Rhodiis *βολβοκάσανα* appellantibus. Adstipulatur in omnibus meæ sententiæ, aut ego potius suæ, vir grauisissimus, cùm doctrina, tum humanitate clarus, Gabriel Falloppius Mutinensis, in ordine & numero scholæ Medicorum Patauinæ minimè postremus, Anatomicorum huius æui facile princeps, atq; in simplicium palæstra athleta inuictus, imò vero in debellandis domandisque Chirurgiæ prodigiis, Italicus Hercules. Quid habes, mi Gesnere, quod damnes? Quis sensus est verborum tuorum? quæ tua mens? oculi? quid ais? Nimis vrgeo, commoueri videris, siquidem errorem tuum agnoscis, Dulcichinum non modò *βολβοκάσανου* dici non posse, sed nec Mamiras quidem rectè *βολβοκάσανου* appellari. Verum ne in nouam figmenti suspicionem apud te incurram, quòd vel ex nuda seminis figura argumentari veritus non es, radicem eius bulbosam esse nequaquam tibi probabile videri, ideo radicem vnã ex Chio ad me allatam ad te mitto, quam vt terræ mandes iubeo, cognoscesque liquido Melchiores tuum nihil minus scire quàm nugari. Foliis vestitur Crichamo si-

milibus, cauliculo breui, candidos flosculos in umbellis sustinente, quibus semina angusta, & striata, canaliculataue, Cumino æqualia succedunt. Non is sum, qui cauillis & imposturis inanem gloriolam aucupari velim. Mentiri nescio, nec, si scirem, velim. Nondum eò dementiæ deueni, vt Matthæoli pellem, qui eo nomine malè apud eruditos, nec immeritò, audit, Borusfiaco corio anteponam. Metamorphosis ista hætenus molesta mihi esse nõ cœpit, nec placet cum Euanthe & Agriopa ex homine in lupum verti, rursúmque restitui sibi. Satius esset eius generis homines nasci nunquam, aut, profectò in cunis emori præstitisset. Neque enim res vlla maius bonarum literarum studiosis detrimentum apportauit vnquam, quàm ista eruditorum mentiendi audacia impunitasque. Cæterum Doronicum vulgare non posse ab Aegineta Mamiras vocari, vt Fuchsius putat, consimili planè argumento priori comprobatur. Nam cum sit verum Doronicum, vt descriptio attestatur, & doctissimi quique fatentur, Ruellius, Leonicens, Fracastorius, Manardus, Cardanus, Mundella, Matthæolus, Brassauolus, Amatus, & deniq; tota Medicorum schola clamitat, Mamiras profectò nullo pacto esse poterit, quando Auicenna Mauritanæ factionis princeps lib. II. tract. II. separatis locis Doronicum & Mamiras, quod Memiren nuncupat, prosequatur, & de hoc in M, de illo in D, prolixè pertractet. Illudes tu nodum hunc, duo esse Doronici genera inquires, Orientale nempe, & Europæum, quod officinarum seplasiarii Romanum vocant: sed te concedere quidem Orientale esse legitimum Barbarorum Doronicum, nostrum autem, vel maximè ire inficias. Equidem non dubito, vir clarissime, quin vtriusque radices iandu-

G V I L A N D I . E P I S T .

dum conspexeris probeque perpenderis, nec aliam inter eas differentiam deprehenderis, quam quæ est inter duo eiusdem alitis oua. Quòd vero Doronicum Romanum non sic vt Orientale ferueat, & linguam vellicet (quæ Ruellii opinio est) id nostri cœli solique temperiei ferendum esse acceptum, vt quisq; est eruditissimus, ita sententiæ huic promptissimè accedit. Radices enim plantarum dissimilibus saporibus à terræ proprietate perfici, vti etiam in fructibus euenire videmus, credendum omnino est. Si enim radices arborum, aut vitium, aut reliquorum seminum nō ex terræ proprietatibus succum capiendo ederent fructus, vno genere essent in omnibus locis & regionibus omnium sapes. Sed animaduertimus in insula Creta Monobasites vinum (Maluasum vocat vulgus) in Cirno Corsicum, in Campania Græcum & Lachrymam, circa Messanam in Sicilia Mamertinum, in Thraciæ maritima parte Maroneum, Smyrnæ regione Pramnum, vtrunque Homeri testimonio celebre, in Liguria Amabile, in Germania, quatenus Rheno abluitur, neque omnibus partibus, Rhenanum, in Pannonia Vngaricum, reliquisq; locis plurimis innumerabili multitudine genera vini virtutesque procreari, quæ non aliter possunt fieri, nisi cum terrenus humor suis proprietatibus saporum in radicibus infusus, enutrit materiã, per quam egrediens ad cacumen profundat propriũ loci & generis sui fructus sapes. Chelidonium minus, quod rudis herbariorum plebecula Scrofulariam minorem vocat, cum quarti ordinis absoluti sit in calefaciendo, & desiccando, si Actio credimus, ideoq; magnam præ se fert acrimoniam, & gustum erodentem, cur, queso, commanducando sæpe nullam prorsus nobis acrimoniam imprimit, idq; potif

simum quod in humido loco natum sit? Cur item Ci-
 cuta, Socratis maximè supplicio nobilis, in Germa-
 nia, Galliis, in plurimisq; Italiae locis ferè innoxia na-
 scitur? An ob eam causam quam Galenus libro *περί*
τροφῶν συνάψεως secundo scriptam reliquit? Dicit
 enim Arum Cyrenis minimum medicamentosi, mi-
 nimumq; acrimoniae possidere, adeò vt in cibis, vel
 Rapis vtilius habeatur: In Italia vero, ac minori
 Asia contra adeò acre, vt medicamentis duntaxat ex-
 petatur. Pari ratione fieri potest vt Chelidonium mi-
 nus, & Cicuta, in Creta, Attica, Chio, Cilicia, & Gre-
 cia eiusmodi viribus prædita nascantur, quales eis à
 veteribus contribuuntur, in Italia vero, Germania,
 & Gallia nocendi oblita proueniant. Comprobant
 id in primis insignia auctorum testimonia, Plinius,
 Columella, Martialis, Galenus, Dioscorides, & cæte-
 ri, Persicam arborem in Perside exitiosam esse, trans-
 latamq; in Aegyptum mutata natura in cibos rece-
 ptam. Idem Belenio accidere literarum monumentis
 prodidit Aristoteles *περί φυτῶν* primo. Poma mor-
 tis in prouincia Peru Occidentalis Indiae, an Sorba
 esse ignoras? At varietate regionis adeò pernicio-
 sam plantam euadere nouum videri non debet, cum
 & sexcentis aliis eiusmodi mutationes accidere con-
 stet. Summa summarum, quòd si terra generibus hu-
 morum non esset dissimilis, & disparata, non tantum
 in Syria, & Arabia in Harundinibus, & Iuncis essent
 odores, neque Abietes in Arabia Thure manarent,
 neque Oleæ in Troglodytica regione Myrrhæ gle-
 bulas funderent, nec Hedera in India Piperis baccas
 daret, nec Cyrenis in Ferulis Laser nasceretur, nec
 Cinnamomum & Cassia in Moluccis insulis ex Lau-
 ro decorticarētur, sed in omnibus terræ regionibus,
 & locis, eodem genere omnia procrearentur. Has au

G V I L A N D I . E P I S T .

tem varietates regionibus & locis, inclinatio mundi, & solis impetus propius, aut longius cursum faciendo tales efficit terræ humores: quas qualitates non solum in his rebus, sed etiam in pecoribus, & armentis discerni notius esse autumo, quam vt auctorum testimoniis demonstrare habeam necesse. Illud in transitu adiecerim, nobiscum sentire Theophrastum & Plinium clarissimos rerum conditores, Calamum & Iuncum odoratos, ne quicquam à nostris harundinibus & iuncis discrepare, præterquã quòd ferè compertum sit, vt quæ locis frigidis odore carent, ea feruidis odorata sint, vt Calamus & Iuncus in Syria. Abundè satis, & latius etiamnum quàm res exigebat, demonstrasse me arbitror, Doronicum Europæum eandem prorsus esse cum Orientali plantam, quando & nomen, & radicis effigies, & par vtriusque natura illud coarguunt, nullo alio quàm maioris minorisq; discrimine. Itaque Doronicum vulgare nequaquam Mamiras appellabitur, vt Fuchsio placet, cum Doronicum sit, Auicenna inter Memiren, quod Mamiras est, & Doronicum differentiã adnotante. Quare cum hætenus nihil obstare animaduertam, quominus Dulcichinum Mamiras dici possit, non recantabo, nec dimouebor à mea sententia, nisi tu exercitiores in literaria palæstra athletas in arenam deducas denuo, qui id agant, vt tua & fulciant comprobentq;, & mea destruant confringantq;: quod vt facias, vehementer etiam atque etiam rogo. Scio non defuturam tibi argumentorum copiam, quibus estimationem tuam tuearis, & defendas, ac meam opinionem conuellas conscindasq;. Ridendus hoc loco Bellunensis, qui Dulcichinum ab Auicenna Granum Alzelin vocari asserit, non animaduertens, Alzelin inter fructus, non radices ab auctore cõnumerari, et

Serapionem Cap. CCCXXXVII. Simpl. med. in filiquis nasci tradere. Habzélín (inquit) granum pingue est, magnitudine Ciceris, citrinum ab exteriori parte, album ab interiori, boni saporis, apportatur è terris Barbaris, nominaturq; Piper Aethiopicum (verum Piper Aethiopicum re vera est aliud) in Barbaria dicitur Croni. Forma spectatur phaseoli, filiqua & grano minoribus. Colos grani citrinus nigerúe. Sapor acutus ad instar Piperis. Vis eius gradu tertio calida, humida primo. Hęc ille. Ex quibus planum fit, ingens esse discrimen inter Dulcichinum & granum zelin. Memini, me Venetiis aliquando Agyrtam in medio foro Balsami laudes, & præclaras eius virtutes (vt id genus hominum facere assolet) decantantem cōspexisse, qui post longam inaniam verborum seriem, filiquas quasdam faseolo similimas, breuiiores, aromaticum saporē præferentes, quibus semina nigra, faseolo æqualia, sed minora inerant, pro Balsami fructu vēditabat, quę res & doctis, vt audio, imposuit, verum veterum Carpobalsamum cum iactatione etiam nū dictitantibus, quum tamen medius fidius aliud nihil sint quàm Croni, seu Hab alzelin. Sed iam tempus est vt Holoconitin Hippocratis, Dulcichinum esse probem, & differre à Molyo non solum Dioscoridis, verum etiam auctorum omnium ostendam. Magna & vetus est eruditorum concertatio, cuiusmodi planta sit, quam antiquissimus ille Gręcię vates, vnicus ingeniorum omnium fons & victor Homerus, Plinii iudicis ingeniorum summi sententia, Mercurium Vlyssi tradidisse in remedium carminum Circes in decima Odyssę Rhapsodia cecinit,

ρίζη μὲν μέλαινα ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος,
μῶλυ δὲ μιν κελέουσι θεοί, χαλεπὸν δὲ τ' ὀρυΐσσειν

G. VILANDI. EPIST.

ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δὲ πάντα δύνανται.
 Quod interpretans Ouidius Transformationum
 quartodecimo ait,

Pacifer huic florem dederat Cyllenius album.

Moly vocant superi, nigra radice tenetur. Et
 meminit Lycophron in Alexandra obscuro poema
 te, μῶλυ σαώσει ῥίζα. Vbi Isaacius commentator ait,
 μῶλυ δὲ ἔστι κατὰ τοὺς ἰατροὺς τὸ ἀγρὸν πηγανόν, quod
 & Suidas. Eustathius, & sectator eius Erasmus
 duob. locis, Prefatione in Aristotelis volumina Græ
 ca, & ī prouerbio, Neq; mel, neq; apes, Moly ἀμκρ
 ρικῶς interpretantur, radicis nigræ symbolo laboris
 molestiam significari affirmantes, qua peruenitur ad
 animi tranquillitatem virtutis absolutæ præmium.
 Diuersum censuit, quisquis ille fuit, qui hos versicu
 los condidit, quos in Priap. lusib. extare obseruavi.

Hic legitur radix, de qua flos lacteus exit,

Quem cum Moly vocant, mentula Moly fuit.
 Theophrastus & Plinius herbam esse existimant, &
 nasci eam circa Pheneum, & in Cyllene Arcadiæ tra
 dunt, specie illa Homerica, radice rotunda, nigraq;
 magnitudine cepæ, folio scillæ, effodi autem difficul
 ter. Hoc. n. modo Theophrasti verba legenda sunt,
 καὶ μὴν ὀρύττειν γε εἶναι χαλεπὸν, non quemadmo
 dum Gaza vertit, & omnes Græci codices habent, οὐ
 μὴν ὀρύττειν γε εἶναι χαλεπὸν, tum quia Homerus ita
 tradit, tum etiam quia Plin. difficulter erui ait, Theo
 phrastum proculdubio sequutus, cuius verba refert
 ad vnguem. Adiicit huic sententiæ calculum Home
 ricus scholiastes, Moly appellatum esse scribens πα
 ρὰ τὸ μωλύειν, ὃ' ἐστὶν ἀφανίζειν τὰ φάρμακα. φασὶ δὲ
 αὐτὸ ἐλκόμενον τῆς ῥίζης τῷ τέλει θάνατον ἐπιφέρειν
 τῷ ἀποσπῶντι. Quæ verba claro sunt argumento,
 non radicem ipsam euelli molestè (vt plerique falso

rentur) sed cum mortis periculo eruentem se subiiciat haud facile à quouis effodi posse. Quæ cum ita se habeant, luce meridiana patet clarius, Homerum per Moly aliud intellexisse nihil, quàm Cynospastum seu Aglaophotin terrestrem Aeliani, quæ, uti à te obseruatum egregiè est, Baharas Iosepho in Belli Iud. hist. dicitur, & à Democr. Marmaritis nuncupatur. Tradunt enim auctores illi, Baharan, seu Cynospastum captu admodum difficilem esse, & rizotomi manus fallere, oculosq; refugere, neque prius consistere quàm mulieris menstruorum profluuiò laborantis lotio fuerit conspersa: neque tamen hoc etiam modo retentam sine periculo euelli, quippe extrahentem præsentaneam mortem consequi, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus, quo carentes, terram circum circa sacrificare, radicemq; laqueo vinctam cani alligare, ac repenti discedere, tandemq; nimio conatu sequuturum canem radicem extrahere, & veluti domini persoluentem vices illico commori, & nullo postmodum periculo radicem illam à quouis tractari posse. Vim eius in expiationibus præstantissimam esse, ut etiam qui à spiritibus vexantur immundis protinus liberare cõpertum sit. Moly hoc in maribus Arabiæ Persico latere, & in Iudæa iuxta Macheruntem oppidum querendum. Neq; n. dici posse quicquam lōgius à vero remotum arbitror, q̄ Moly, quod Homerus celebrat, Narcissum Theophrasto appellari, & Dioscoridi Colchicon, ut Tragus censet, quando Colchici flos lacteus non est, & Theophrastus insuper magnam inter Moly Homericum, & Colchicon Dioscoridis, suumq; Narcissum discrimen statuit. Sed eiusmodi errores, Trago ferè fatales, toto opere passim. Homines sumus, fateor: sed parcius errare possumus, modo velimus. Per incuriam multa

GVILANDI. EPIST.

committimus. Vt quibus aiunt. Opera laudanda
 non opus. Alterius Molyos meminit Dioscorides,
 & Medici omnes, cui graminis, non Scillæ folia, ra-
 dix non Cepæ magnitudine, sed parua. Id tu Holo-
 conitin ab Hippocrate vocari credis, illa fortasse
 coniectura fretus, quòd auctor is libro De muliebrí-
 bus morbis primo radicem eius velut bulbum esse
 narrat, nec planè Oliuæ paruę dissimilem: quę notę
 Molyo à Dioscoride reddi videntur. Equidem ple-
 nissimè perspicio cùm hac in parte, tum in aliis pluri-
 mis singulare illud ingenii tui, quo polles, acumen,
 & fateor exosculaturum me fuisse, protinusq; ambo-
 bus, quod dici solet, pedibus in istam tuam senten-
 tiam descensurum, nisi me Galenus medicinæ cory-
 phæus reuocasset, & veriore amplexi existimatio-
 nem coegisset. Nam auctor ille in libello quo ob-
 soleta Hippocratis vocabula planiora facit, *μάλυζαν*
 Hippocratem vocare ait, quę cæteris Moly dicitur:
ὄλοκωνίπιδε verò herbam esse agrestem, & à Diosco-
 ride *ὄροκωνίπιδε* appellari, quasi dicas in monte na-
 tam. Quibus verbis perspicuum fit nihil minus pos-
 se statui quàm Moly Dioscoridis, & Holoconitin
 Hippocratis vnius esse stirpis nomina, quando quòd
 Dioscorides Moly nominat, Hippocrates *μάλυζαν*
 nuncupat: contrà quod hic *ὄλοκωνίπιδε*, ille *ὄροκωνί-
 πιδε*. Quæres tu vbi apud Dioscoridem *ὄροκωνίπιδε*
 habeatur. Respondeo nusquam. Falso igitur Gale-
 nus Dioscoridem allegat. Nego. Nam & Auicen-
 na eodem libro quem supra indicaui cap. 743. in de-
 scribenda Zedoaria, & Serapio cap. 104. med. sim-
 pl. in Dochon, id est, Panico, non Milio, vt malè in-
 terpres vertit, & Plini. non is qui naturalem histo-
 riam condidit, sed alter, libro de re Medica quarto,
 capite vltimo in Spomelidibus pomis, Dioscori-

dem citant, cum tamen nusquam, quæ nominati auctores de iis plantis adferunt, apud Dioscoridem reperiantur. Nisi igitur nomine Dioscoridis alium quàm Pedacium Anazarbeum intelligant, profectò volumina, quæ hodie sub hoc nomine circumferuntur, manca esse in plerisque videntur. Sed hæc per coniecturam dicta sint. Ad institutum redeo. Holoconitin Hippocratis, non esse Moly Dioscoridis, iam tandem te agnoscere arbitror, alioquin nec Galenus *μώλυζαυ* apud Hippocratem, Moly interpretatus fuisset, nec Holoconitin à Molyo separasset. Quid multis? Et descriptio, & natura Holoconitidi ab Hippocrate redditæ, attestari videntur, ne quicquam à Dulcichino disfidere. Reliquum est ut pari ratione Moly Dioscoridis excutiam, perpendamq; vera an falsa sint, quæ à Deo illo herbariorum Matthæolo traduntur, Moly ignotam esse Italiæ plantam dicenti. Ridere subinde mecum ipse soleo, Gesnere lepidissime, doctorum quorundam nostri ævi hominum audaciam (temeritatem enim non dixerim) qui ut fucum, nescio hercule quàm laudatum, suæ prætexant ignorantia, frequenter fateri non erubescunt, multa se præterire, sed quæ nec aliis quidem peruia sint, ac si docta esset, si diis placet, ignorantia, ea nescire, quæ ab aliis hactenus prodita non sunt. Verum *τουτὶ μὲν οὐδὲν πρὸς ἕνῃ καὶ νέῃ* cum Aristophaneo Strepsiade, aut si mauis, *οὐδὲν πρὸς τῷ Διονύσῳ* cum cæteris. Alterius ista instituti: alium hæc locum postulant. Dabunt tandem imperitiæ suæ pœnas. Moly, inquit Galenus eodẽ loco quẽ proximẽ cõmemoravi, Alliũ est simplex caput habens, & nõ diuisum in spicas. Quem locum si Matthæolus apud Galenũ legisset, ut profectò legere debuit, nunq̃ in Molyo, & suã, & reliquorũ ignorantiã

G V I L A N D I . E P I S T .

accusasset. Nihil. n. medius fidius allio isto sylvestri
 μυροκαφέλω esse potest notius. Nascitur locis campe-
 stribus passim, foliis exilibus, graminí aut croco pro-
 ximis, sed latiorib. teneriorib. paucioribusq; ; gnariū
 numerum raro excedentibus: Caule alto, tenui, con-
 cauo, albicante, in cuius vertice σκορδοειδής quiddam
 inest. Flores candidi sunt, nō planè iis dissimiles quos
 in Lilio conuallium cernimus. Radix subiacet par-
 ua, bulbosa, nullos in nucleos secta, sed simplex, &
 vnica, allium olens, & sapiēs, quę causa fuit vt à Tra-
 go Allium caninum diceretur, & eo quoque sub no-
 mine secundo loco post allium sylvestre depingere-
 tur. Sed de omnibus satis à me dictum est, pleniusq;
 ac ab initio quidem putaram, nec pauca præter insti-
 tutum: quare iam opportunum est classicum cōpri-
 mere, & receptui canere, contractisq; huius epistolæ,
 siue potius libelli velis sensim portui adnauigare. Il-
 lud currēs notauerim, Moly à Dioscoride vocari, &
 Eringion, & Solanum soporiferum, quod Plin. item
 cōprobat, & Rutę vtranq; speciem, Mōtanam, & syl-
 uestrem alteram. Nec me prætereunt, q̄ mōstrosa sint,
 quæ Plin. de suo Molyo memorat, radicis xxx. pe-
 des longę. Verum ego super eo alibi copiosè. Hęc in
 transitu monuisse quid officiet? Habes igitur vir
 præstantissime, incomptam quidem, nec qualem tuę
 dubitationes exigent, sed ingenuam respōsionem,
 quam ita accipias velim, vt ab eo qui te diligit sine
 aliquo fuce proficiscentem. Tuum erit, acri tuo inge-
 nio, & exacto iudicio, tā hæc, q̄ alia, quę à me scripta
 sunt, diligēter examinare; calculumq; vel album, vel
 nigrum singulis porrigere: vtrunq; n. æqui boniq;
 consulam, modo me ames, quod vt facias, etiam atq;
 etiam rogo. Vale.

Patauio. XIII. Kal. Nouemb. M. D. LVI.

CONRADVS GESNERVS

MELCHIORI GVL

LANDINO

S. P. D.

Respondetur proximè præcedenti Epistola.

R O Epistola tua, erudita sanè & proluxa, quanquam mihi cum voluptate legenti perbreuis ea **v**isa est, gratias tibi habeo doctissime Guilandine. Nam quòd ad breuissimam meam tam copiosè: quòd ad subitanèam & familiarè, tam grauitè & argumentosè respondere dignatus es, id quidem ex amoris in me tui abundantia profectum interpretor. Tantus autem orationis tuæ apparatus est, vt perlectis omnibus, animo consternatus, & nescio quomodo affectus (quod ex mea etiam nimium simpliciter condita, itidem tibi contigisse, vt scribis, miror) sententiam omnino mutarem, & victum vndiquaque vt faterer, non parum abfui. Id quod (vt mox initio dicam, ne prorsus contumacem & refractarium me pures) circa bulbocastanum cerè ingenuè fateor. Dabo enim hoc honori tuo, vt victoriam tibi adscribam eius rei, de

GESNERI EPIST.

quã tecum non certavi, sed interrogavi duntaxat subdubitans, atque hoc etiam gloriosius tibi est, si me non tanquam aduersarium, sed vt præceptor discipulum vincas. In reliquis verò non æquè, vt in progressu epistolæ dicam, tecum sentio. Neque verò me à te amando, colendoq; (hoc eruditio tua, illud beneficentia meretur) acres & vehementes illæ tuæ ἐπιπληκτικαὶ ἐκπαρεΐαι dimouebunt: non magis quàm ab Antisthene Diogenem baculus. Imò quòd tam audacter me increpas, quòd mentem & oculos in me requiris, declamatorio quodam & penè tragico dicendi genere, equidem minimè ægrè fero: qui malim, si in alterutram peccandum est partem, nimio inueniendę veritatis feruore peccari, quàm remissione nimia nullum in nobis rerum inquirendarum studium flagrare. Itaq; & hoc tibi condono, & vicissim eodem erga te candore ac libertate homini Heluetio & liberè educato agendi, absq; vlla indignatione tua, ius egomet mihi sumo atq; postulo. Epistola mea, quantum memini, nimium fortè familiaris, dubitationes tantum & interrogaciones aliquas continebat: vt plenius instruerer de iis, quę tu simpliciter ad me scripseras. Tu verò ita cōmotus es, ac si ea quę scripsisti, vera esse negassem, & toto (quod aiunt) cœlo aberrarem. Atqui inter errorem ac dubitationem multum interest: adeò vt inuicem contraria sint, ita vt εἶς & σέμεις. Dubitare certè non est negare: neque penitus ignorare, sed principium quoddam & via ad cognitionem. Et philosophi hominis, non quidem ignorare nihil, quod in nullum hominem cadit: sed ignorantiam fateri primùm, deinde in vtranq; partem argumenta disquirendo conferre. εἰ δὲ τοῖς εὐπορήσαι βουλευομένοις προὔργου τὸ διαπορῆσαι καλῶς. ἢ γὰρ ὕστερον εὐπορήσῃ;

ρία, λύσις τῶν περὶ κρον ἀπορριμμένων ἐσι. λύειν δ' ἔκ
 ἔσιρ ἀγνοοῦντα τὴν δεισμὸν, inquit in prima philoso-
 phia Aristoteles. Et in libro De longitudine ac bre-
 uitate vitæ: ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀναγκαία πρῶτον ἐκ
 τοῦ διαπορῆσαι περὶ αὐτῶν. At tu longè secus, ne in-
 quirendo anxie veritatem in densissimas tenebras
 abeam, periclitari me ais: & stolidissimis hominum
 chymistis me comparas immeritò. illi enim rem im-
 possibilem quærentes meritò non inueniunt, ego ve-
 rò diligentí indagatone & hætenus in hoc ipso Stir-
 pium genere quædam inueni, Dei gratia: & inuenio
 subinde, nullius ante me literis, quæ ad me peruene-
 rint, prodita. Dices fortassis discipulum esse
 credere & assentiri. Fateor: & in plurimarum re-
 rum cognitione, doctore te frui licere mihi optârím.
 Sed discipulorum conditio duplex est: nam qui pueri
 vel tanquam pueri discunt: simpliciter & absq; de-
 monstrationibus etiam, fidem auctoritati præcepto-
 rum, vt filii parentum, adhibere debent. Qui verò
 methodi ac demonstrationis vim intelligendo con-
 sequi possunt, illos sanè homini vtcunque amico, &
 auctoritati absq; certa ratione credere, in rebus qui-
 dem humanis, prorsus ἀουλόσοφος est. In amicitia
 vera voluntati & beneuolentiæ vtrinq; habenda est
 mutua fides quàm syncerissimè, ita vt neuter de alte-
 rius animo dubitet, etiamsi euentus aliquando non
 videatur respondere. Multæ enim sunt causæ & cir-
 cunstantiæ, propter quas multa secus quàm insti-
 tueramus eueniunt. Iudicio verò & doctrinæ suæ,
 quamuis dubitationes in contrarium non desint,
 credere amicum postulare, ambitiosum est, & ner-
 uum amicitiaæ æqualitatem excedit. Poteras mi-
 hi nullo artificio, paucis & breuiter comprehen-
 sis argumentis satisfacere, ac dubitationes meas

GESNERI EPIST.

dissoluere: sed oratorem te esse, & si res postularet, vel tragœdias condere posse, declarare mihi voluisti. Non erat quòd tantopere mirareris Guilandine, Italiæ quædam, aut Græcię plantas, mihi esse ignotas. Aut cur non Dioscoridem quoq; Galenum, Plinium, Theophrastum, Hippocratem, & alios qui in hac naturæ parte reliquis mortalium excelluerunt, singulos plurima alienarum regionum medicamenta vel ignorasse prorsus, vel nomina, vel vires eorum (nihilò hoc nomine indoctiores) non probè calluisse miraris? Cur non te ipsum? qui forsitan omnium hominum ad nostram vsque ætatem diligentissimè harum rerum cognitionem es persecutus: ad nos tamen si venires, Helueticas quædam, alpinas & alias quædam plantas (non dubito) vel prorsus, vel nominibus quibusdam, vel facultatibus antehac ignotas tibi ostenderem. Tu verò admiraris, Mamirân esse Dulcichinum aut Oloconitin non statim me tibi asserenti credidisse, idè sine auctoritate (quis enim hoc ante te docuit?) sine rationibus. Potueras saltem ex tam breui & incompto epistolio meo, etiamsi non expressem, hoc tempore prorsus à stirpium historia alienum me esse cognoscere: & in eo adhuc lucubrandi argumento hære-
re, quod ante multos annos incoepi: atque vtinam feliciter & aliquo cum studiosorum fructu aliquando absoluiam: Animalium historiã dico, cuius pars De Aquatilibus totum nunc me occupat, vt vix aliud cogitare liceat. Et hæc etiam nunc quæ scribo, imò effundo, aliud agens, horas aliquot piscibus meis suffuratus scribo. Quòd si ocium suppeteret, & eadem diligentia in plantarum historiam incumbere possum, quam nunc in pisces consumo, de paucioribus fortè dubitarem, ac minus tibi sciscitando molestus

molestuſ fuiſſe: nec illos, quos tu mihi proferſ, Tra-
 liani locos ignorafſem. Sed cauebo in poſterum,
 quando iam noui ingenium tuum, ne importu-
 nius ſciſcitando, aut argutius dubitando, negocium
 tibi faceſſam. Quanquam nunc etiam non malè hæc
 audacia mihi cecidit. Nam & ego natura (hoc eſt Dei
 beneficio) non admodum commoueor: & à bonis do-
 ctisq; viris amandis, inter quos minimè poſtremum
 locum tibi tribuo Guiladine, nulla increpatione me
 abſterrerè patior. Tu quoq; vicifſim, ſi magno celo-
 ſoq; animo vir es, qualem te eſſe mihi perſuadeo, non
 ideo me amare deſines, quòd aliter forſitan quàm ex-
 peſtares tibi reſponderim. Magnum enim amicitia
 tua amiſſa dolorem mihi ciceret. Tu qui Germaniam,
 Italiam, Græciam, Africę oram, & alias regiones per-
 agraſti: qui ingenio vales, & indefeſſo ſemper ſtu-
 dio omne genus librorum excutis: qui doctiſſimo-
 rum virorum amicitiiſ flores, multa non me tantum,
 ſed publicè omnes docere poteſ: idq; vt facias, & om-
 nes tuas varias, raras, eruditas, copioſaſq; obſerua-
 tiones, in Stirpium hiſtoria præcipuè, in literas matu-
 rē referas, antequam humanitus aliquid tibi accidat,
 etiam atque etiam te rogo. Et quanquam te vellem
 ſimplicius proponere pleraq;: ſi tamen operæ præ-
 cium videbitur interdum, ne hominum auctoritas
 cuiquam imponat, illis etiam qui viri magni videri
 volunt, interdum reprehendendis, ſiue nominatim,
 ſiue opinione ipſorum duntaxat, non abſtinebis. De
 me quoq;, poſtremo in hoc ſcriptorum ordine, ubi-
 cunq; diſſenſeris, pro arbitrio ſtatues. totum enim in
 poteſtatem me tibi trado. Quòd ſi quid laude di-
 gnum in me laudaueris, amabo te: ſi quid merito ta-
 xaueris, non irafcar. Puerile profectò, *δ' ὑπικόν* & ne-
 quaquam ſapientis, ne dicam impij, viri eſt, ſanctum

GESNERI EPIST.

amicitiæ ius propter aliquot herbas, earumque nomi-
na, dissolui. quod hodie tamen vel inter viros ma-
gnos & graues, vt sibi, aut vulgo videntur, infre-
quens non est. quibus hoc ferè exprobrari posset,
quod Cynicus Diogenes homini amicitiam eius ex-
petenti, saperdam verò (aut caseum, vt alii tradunt)
ferre detrectanti, dixisse fertur: τὴν σὴν καὶ ἐμὴν φι-
λίαν σαπέρας δέλωσα. Nisi tu fortassis aliud etiam
hic spectari putas, gloriam & ostentationem inge-
nii, quo nemo libenter cedit. At hoc etiam absurdus
est, ambitionis & contentionis studio summam vir-
tutum amicitiam soluere. Nos igitur istos, φίλη κε-
φαλή, rideamus: & alter alterius posthac sententiam
ac argumenta, placidè tranquilleque (hoc est, ἀπαθῶς,
aut certè μετεροπαθῶς) audiamus: vt, si fieri poterit,
consentiamus per omnia: sin minus, salua amicitia,
liberè, simpliciter, candidèque inter nos dissentiamus,
nullis emulationis, inuidiæ, simultatis, aut calumniæ
affectibus obnoxii, vt indoctissimi quidam docti ho-
die sunt. Amicitia vera animorum inter se vincu-
lum est, virtutum ac pietatis ratione connexum. his
igitur saluis, quorum nomine suscipitur, rumpenda
non est. Quid ad virtutem aut pietatem herba, fru-
tex, lapis, piscis, & que vel suis nominibus ignorari,
vel ipsa stirpitis interire, quàm sacrosancta amicitia
iura, quorum auctorem imò exemplar Deum habe-
mus, inter homines violari prestaret. O vita, o mo-
res. Non tecum iam Guilandine loquor: nec te hu-
ius criminis reum facio: sed alios nostri temporis ho-
mines, vix homines, noto: qui mundo se deridendos
prebent, dum vel in medicina nostra, vel aliis de re-
bus neque magni momenti, & ad vitam ac pietatem
minimè necessariis, litigantes, tumultuantur, insa-
niunt, cœlum terræ permiscent, neque somniantes

tantum (vt tu somniabas) sed vigilantes ἰππομανοῦν
 σιμ. ἀπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυν. Nihil sim-
 plicius veritate, nihil simplicitate pulchrius, cum
 aliis in rebus, tum in oratione & doctrina. Agamus
 igitur deinceps inter nos quàm simplicissimè, & vt
 in Areopago moris erat (neque. n. maior illius maie-
 stas fuit, quàm amicitie inter viros bonos esse debet)
 ἀνευ παθῶν ἢ προσιμίας: vt veritas ipsa nuda sic ma-
 gis elucescat. quāquam enim feruore aliquo & iusta
 emulatione ingenium in astruendo vero excitatur,
 nimium tamen altercando & indulgendo affectibus
 sepe amittitur veritas. Ego fortè te omnium in hac
 palestra exercitissimum, aut nihil aut perparum
 docere possum, mi Guilandine: excitare saltem te &
 veluti obstetricando, ea quę concepisti, quęq; partu-
 ris, vberius, felicius & maturius in lucem vt edas,
 interrogando dubitandoq; efficere, quantum in me
 est, percupio, nam hoc etiam non cuiusuis est, de
 vnaquaque re commodè dubitare. Sed egomet mi-
 hi prolixitate mea displiceo, quam tamen epistola
 tua propemodum mihi extorsit. Expectas for-
 tè vt ea quę ad confirmandas opiniones tuas attu-
 listi, tandem refellam: ego verò non tecum disce-
 ptare, sed profectò abs te aliquid addiscere, & ratio-
 nibus tuis intellectis, cum ipse solidius tecum senti-
 rem, tum apud alios iisdem argumentis vti, & sen-
 tentiam tuam fulcire possem, in animum induxe-
 ram. Nunc quoniam & res ipsa postulare, & tu quo-
 que petere videris, si quid in contrarium possem, vt
 depromā, ne facile de sententia semel non sine ratio-
 ne concepta recedere videar, quod leuitatis non iudi-
 cii est, expectationi tuę aliqua ex parte (quantum &
 per ingenium et per ocium licet) satisfacere conabor.

Non deessent mihi probabilia multa quę in cōtra-

GESNERI EPIST.

rium adferrem : iis tamen abstinerebo, cum mihi prolixior esse nec liceat nec libeat : quanquam tu quoque in tuis astruendis probabilia multa, ut oratores solent, non vndiquaque firma aut necessaria, protulisti.

Quid pridem ad te scripserim, non equidem satis memini, neque epistolæ ad te datæ copiam habeo : sed ex tua, quæ scripserim, pleraque agnosco. Primum igitur in eo quod dubitavi an Mamirâs Pauli, Bulbocastanum Tralliani fortè esset, plenè à te satisfactum mihi est : & plantas esse diuersas facile agnosco, & tibi qui tam liquidò id mihi demonstrasti gratias habeo maximas. At superiori æstate cum semina quædam peregrina ad me dares pro tua liberalitate, pro Mamirâ quidem Dulcichinum mittebas (ut nunc quoque sentis) radículas scilicet : eam verò Oloconitin Hippocratis esse negabas, quòd ridiculè rhizotomus quidam ita sensisset : Oloconitidis autem semen seorsim mittebas, nigrum, rotundum, durum, sapore ferè nitroso, magnitudine qua minimum genus vicinæ. Schedæ inscriptio hæc erat : Oloconitis Hippocratis, quod eï apud reliquos medicos nomen quærendum. Nunc verò in epistola tua, quæ prius separatteras, coniungis : Trasi siue Dulcichinum recentiorum, Pauli Auicennæque Mamiran, Hippocratis Oloconitin esse magna voce clamas, & asserentes idem Hippocratis manes producis. Itaque tum fortè dubitavi, posset ne idem bulbocastanon dici, quòd radix veluti bulbulus quidam, saporis dulcedine castaneis proximis (ut Matthiolus scribit) appareret : nunc verò penitus tecum sentio, postquam & Bulbocastani radicem mihi comunicasti, & Rhodios etiamnum sic appellare docuisti, &c. Quamobrem & asser tam à te verà Tralliani lectionem, & rem ipsam quoque demonstratam, ex animo tibi gratulor, assentior,

gratias habeo: & cum doctrinam diligentiamque tuam admirabilem veneror, & candorem exosculor: qui communia mihi & hæc, & alia complura, doctissimis tuis ad me literis & nunc & prius facere dignatus es. Bulbocastanon igitur quid sit, nihil est quod amplius addubitem. Mimirâs verò quid sit, si venia tua licet, adhuc sum dubius: & rursus veteris alicuius Medici (non Hippocratis, qui Mimirân fortassis haud agnouit: sed Pauli vel Auicennæ) manes, si qua arte non illicita potes, non magia, non necyomantia, euocari à te vellem, qui omnem nobis hac de re dubitationem tollerent. Tu Mimirân Dulcichinum esse affirmas, aut potius somnias: ego vigilans nego. Veterum igitur de Mimirâ audiamus scripta: & an ea Dulcichino conueniant, consideremus. Mimirâs (μαμιράς, vltima circumflexa in prima declinatione, & seruat alpha in obliquis) veluti radícula quædam est, οἰοῦ ἔλεξιόν π, herbæ, habens veluti nodos frequentes (κονδύλους πικνοῦς) quæ cicatrices & albugines attenuare creditur, abstergentis nimirum naturæ, Aegineta lib. 7. Mimiram Auicennæ libro 2. cap. 487. est lignum sicut nodi, declinans ad nigredinem, in quo est reflexio parua: & est acutius quàm venæ tinctorum, calidum & siccum in fine secundi gradus. abstergit & expurgat. siquidem abstergit albedinem vnguium. Succus eius humiditatem crassam detrahit, & purgat excrementa cerebri. Radix eius dolori dentium medetur. Purgat albuginem oculi, & acuit visum. fit cum eo alcohol, & abstergit humiditatem crassam, propriè succus eius. Radix etiam utilis est ictericis. Dolori ventris pungenti medetur & est in eo prouocatio. Hæc Auicenna. Quòd si vires Mimirâ perpedas, easdem

GESNERI EPIST.

omnes ferè Chelidonio vel maiori vel miñori, à veteribus Græcis adscriptas reperiās . non dico chelidonium Mamiŕâm esse , vires conuenire dico : nempe chelidonium maius euidenter calfacit, & siccat (hoc est in secundo gradu, vel principio tertii) abstergit, crassos circa pupillam humores discutit, radicis & succi vsus est . è succo collyrium fit . dentium dolori medetur . ictericis prodest . hæc omnia suo Mamiŕâ tribuit Auicenna : & insuper quòd vngues albos (scabros intello) emendet, & propter acrimoniam succus eius naribus immissus, caput expurget : quæ duo remedia Græci chelidonio minori attribuunt . Non (inquam) Chelidonium Mamiŕân esse dico, sed viribus cum eo congruere : vnde apparet, quantum à dulci, humectante & inflante radice Dulcichinorum absit . Acutiùs (vel, vt vetus interpretis habet, calidiùs) esse Mamiŕân Auicēna inquit, quàm venas tinctorum . Eodem autem libro cap. 736 . de venis tinctorum scribens (Arabicè est Haruchsubagin) eadem prorsus de ipsis tradit, quæ de Chelidonio Galenus . Ergò Chelidonio aut æquales habebit vires Mamiŕâs, aut etiam vehementiores . Quid hoc ad Dulcichinum radiculam, quæ primum calfaciendi ordinem non excedit, & acrimonia omni caret ? Neque hic me commouebunt argumenta tua Guilandine, quibus circa Doronicum vteris, quòd in Europa & nostris regionibus, sapore, odore, viribus ceteris inferiora nascantur pleraq; . Videmus enim & experimur eosdem primarum qualitatum ordines in nostris herbis reperiri plerisq; omnibus, quos suis olim Græci attribuerunt : quòd si pauca quædam excipias, nihil hæc ad vniuersalē sententiam infringendam faciunt . Possem hîc euagari ad lōgam digressionem, sed non libet nec vacat . In Dulcichinis eximia est dulcedo:

Mamirân dulcem esse nemo dixit, sed acrem & acrimonia abstergētem: qua quidem facultate remedia multa præstat, ad quæ nemo hodie Dulcichinis vtitur, nec vteretur profectò feliciter. Dulcichini radículas geniculatas cernimus: in Mamirâ condylos, idest nodos habent. Sic & Polypodii radices, nodis & veluti cicatricibus aut tuberculis distinguuntur, geniculatæ non sunt. Taceo Auicennam Mamirân lignum facere, quod Dulcichino nequaquam conuenit, & Aeginetam non radiculam, sed veluti radiculam. Apud Trallianum lib. 2. cap. 5. ad extirpandas cicatrices oculorum, vox *μαμινὰς* in Græcis codicibus deest: à Gonpylo ex Aegineta eum in locum rectè reposita. Apud Nicolaum Myrepsum requiritur in Antidotum de Croco Esdræ, mox ab initio: Actuarius in Ruellii versione habet Mameræ. Aetius quidem & Paulus in eiusdē antidoti descriptione (Fuchsis teste) Mamiræ non meminerunt. Doronicum orientale Paulo Arnabo aut Mamirâs vocatur: eo Romanū durius & solidius est: Fuchsius. Sed profectò Doronicū, Arnabo & Mamirâs, vt vocabularia tria, ita res etiam tres diuersę sunt, vt ostendemus. Doronicum nostrum, vt vulgus medicorum appellat, quod in alpibus nostris & hortis etiam trāsplantatum, prouenit, mollius est Romano & orientali, ni fallor. ad manū. n. peregrina nunc non habeo nostrum molliculum esse scio. Ruellius apud Actuarium Mamirân interpretatus est Doronicum, ita vt lector suspicari possit ipsius auctoris eam interpretationē esse: quod fidi interpretis nō est, & multis fortè imposuit, sicut & Fuchsis Gyraldus Symeonis interpret: Errāt (inquit Fuchsius) qui carnabadium recēriorum Græcorum, idē cum doronico esse putant. nā ita Symeonī Sethi careum appellatur, Nicolao autē

GESNERI EPISTÆ

Myrepsocuminum Aethiopicum. Atqui hoc non Symeon græcè scripsit, sed de suo adiecit Gyraldus interpres, carnabadium esse careum. Ceterum iisdem ferè rationibus, quibus Dulcichinum non esse Mimirân negavi, Doronicum etiã vulgò dictum Mimirân esse negari potest. Jacobi Sylviij etiam verba de Doronico ex Serapione non bona fide recitantur: Doronicum (inquit ille) Serapioni est radix parva, foris subflava, intus alba, dulcis, calamo aromatico similis, calida, sicca, ordine tertio. flatus, præcipuè vteri dissipat: cordis palpitationi confert, ipsumq; roborat. venenosis ictibus auxiliatur sumptum, & admotum (cum ficibus). Hæc Sylvius. At Serapionis codex meus Argentinæ olim excisus, in voce Haronigi (Sylvaticus legit Varonig) capite 325. neque dulce Doronicum, neque Calamo aromatico simile facit: sed reliqua, quæ Sylvius, de eo tradit: Frustra sunt (inquit) crassitudine ramorum scetharagi, magnitudine nodi pollicis ad summum: & sunt venæ (radices) albæ intus, subcitrinæ foris, aliquantulum duræ & graues: & deferuntur ex Sem vt plurimum. Et mox de viribus, eadem quæ iam ex Sylvio retulimus, scribit: (quæ certè cum Doronico hodie dicto siue Europæo siue orientali, minimè conueniunt:) & antidotis magnis admisceri ait, sicut & Auicenna lib. 2. cap. 210. Durungi vel Durunegi vocans: Est autem (inquit) frustum lignosum radicale, nodos habens, interius album, &c. Loco eius ponitur zurumbad æquale pondus, aut duæ tertiæ ponderis ipsius de caryophyllis. Ex his verbis descriptionem Mimirâ & Durunegi, similem esse apparet: colore tantum excepto: nempe lignum radice instar, nodosum. remedia verò ex utroq; diuersa: etsi vtrunque calidum ac siccum

ac siccum sit, hoc ordine tertio: illud in fine secundi. Ergo veri Doronici seu Durunegi loco, quando quidem eo caremus, vel galangam, vel zedoariam, vel caryophyllos cum seminibus, quæ flatus dissipant, vsurpabimus. His scriptis, apud Syluaticum sic legi: Doronec radix est similis brancae pulpi, (pedi vel brachio polypi, acerabulis tanquam nodis asperro: à qua similitudine filiculæ etiam nomen fecerunt Græci) & adfertur ex India, sed quia rarò habetur, ponitur pro ea vernix: Sed pro vernice putò varonig legendum, quod est Doronicum Serapioni, vt paulò antè recitavi. Idem Syluaticus alibi, sine auctore: Dironici (inquit) sunt radices parvæ, cuiusdam herbæ similiter nominatæ, habentis folia parva, vt cunq; rotunda, & flores violaceos. nascitur in muris & rupis, (rupibus.) Et eandem esse Varonig Arabicè dictam sentit. Vulgare nostrum Doronicum flores luteos profert, hedypnoidis aut barbæ senis (quæ vocant) floribus similes forma coloreq;: qui forsitan cærulei quoque in specie alia mihi adhuc ignota reperiuntur. Doronicum nominatur in Diambro Me suæ: Actuarius in eodem non habet. Doronicum vulgò dictum nimia dulcedine omnes ferè radices, ita vt amaritudine Gëtiana, acrimonia Zinziber excedit: at veteres Doronico suo nullam saporis dulcedinem adscripserunt. Quòd si etiã tibi donarem Doronicum nostrum & veterum (sic enim Durunegi appello) eandem esse herbam, quoniam tamen, vt tu quoq; fateris, nostro eadem vires non sunt, in remediis quæ veteres præscripserunt, nō nostro vtendum, sed aliis succedaneis de quibus dixi: inter quæ & Zurumbad est. Matthiolus in Serapione duo capita de diuersis Zurumbet cōfundit: posterius sanè videtur carpestium, & Zarnabo ab Auicenna dicitur: nam &

GESNERI EPIST.

festucas esse aiunt arboris cuiusdam, & pro cinnamo-
 mo poni, &c. Zedoaria Auicennæ (Algieduar ip-
 se nominat) eadem præstat quæ Aristolochia, & quæ
 Durungi: sed efficacius quàm Durungi aduersatur
 venenis, nominatim napelli (vt Antitora dici merea-
 tur) viperæ & aliis. Porrò Zurumbad eidem est her-
 ba, vel lignum, vt Bellunensis emendat, simile cype-
 ro, sed maius, & minus odoratum, calidum & siccum
 in tertio abscessu. Flatus dissoluit, impinguat, & au-
 fert odorem vini, & aliorum & cepearum. Cordi læti-
 tiam & robur cōciliat. Vomitum retinet. Astringit
 naturam, (aluam intelligo) & vteri inflationes pel-
 lit. Morsibus venenosis efficaciter medetur, Zedoar-
 iæ in hoc propinqua. Ponitur autem loco eius ad-
 uersus venena Durungi sesquialterum, & duæ tertiæ
 (portiones) ponderis eius de taraxaco syluestri, & di-
 midium ponderis eius de granis citri. Vides quàm
 cognata inter se natura ac viribus remedia sint, Ze-
 doaria, Zurumbad & Durungi: & quàm iniquè fa-
 cturus esset, qui pro aliquo istorum Doronicum no-
 strum supponeret: Rutam ego malim, aut Aristolo-
 chiam, ex remediis quæ nostræ regiones ferunt, quàm
 Doronicum nostrum pro veterum Durungi vsurpa-
 ri, sed Zedoariam præ ceteris probo. Ceterum quod
 Zurumbad Arabes, hoc Græci recentiores carnaba-
 dium dixerunt, vt ex Symeone Sethi apparet: καρ-
 ναβαδίον (inquit) calidum est & siccum ordine tertio.
 concoctionem ciborum adiuuat, flatus dissipat, sto-
 machum roborat, ventrem sistit, lumbricos inte-
 rimit, vrinam cit, pituitam incidit, sed flauam bi-
 lem in calidis corporibus gignit. Porrò Zurum-
 beth alterum Serapionis (Cap. CCLXI. in mea
 editione) quod Arabicè aliter in translatione Gale-
 ni Tarich adhuc vocari dicit: aroma est calidum &

ficcum prope tertium gradum, castiæ & cubebis viribus proximum, quod pro cinnamomo poni Galenus & Paulus auctores sunt. Et Isaac filius Amram: Est (inquit) arbor magna, in montibus Lubnen: id est, in Oriente, nullo fructu, foliis longis, colore inter viridem & citrinum, similia foliis salicis: idem & ramorum color est, odor citri. Calefacit, siccat, astringit, resoluit, (flatus nimirum, potius quam apostemata, præsertim matricis, ut in cap. 72. ex Mesarugie quidam transtulit) & astringit ventrem. Est in eo astrictio vnà cum subtilitate & caliditate. Eadem efficit quæ nux moschata, sed est subtilior ea. Confert dolori capitis frigido & humido cum oleo violaceo, si sternutatorium inde fiat. Stomacho & hepatis vi aromatica sua prodest. Hæc Serapio. Vnde apparet facultates easdem ferè vtrique Zarumbeth suo eum attribuisse: & si fortè errauit Matthioli, duobus capitibus in vnum confusis, leuem & ferendum hunc errorem esse. Sed proluxior sum, quàm par sit. Certè Arabes medici plerique sæpe res diuersas in vnã confundunt, & ex vna propter nominum varietatem multas faciunt: & scripta Gregorum ineptè transferunt: quanquam in plurimis interpretes potius eorum, quàm ipsi fuerint accusandi. Carnabadium, Zarnabo, Arnabo, aut res vna & eadem sunt, aut substitui inuicem possunt. Zarnabum simul & Zeduaris in Antidotum diamoschu Actuarii recipiuntur. Zadera in diamargaru. Carnabadium & zedoaria in Antidotum aureã Alexãdri. vbi Fuchsius Nicolaũ Myrepsum Carnabadi nomine intelligere dicit cuminum Aethiopicum, id quod constare ex antidoto eius 406. vbi ipse ita interpretetur. Ego in ea antidoto nihil tale inuenio, & numerũ à librariis corruptũ puto. nec magna apud me Myrepsi

GESNERI EPIST.

auctoritas ē. Cuminū Aethiopicū certè carnabadiū
 esse minimè concesserim, sed in locum eius fortè suc-
 cedere posse. De grano alzelen Bellunēsis verba hęc
 reperio: Granum alzelen vel allezen, est granū quod
 apud Venetos appellatur Dolceghini: & nascuntur
 etiā in Africa, et alio nomine Arabico dicuntur Hab
 alzizi. Eius sententię Leonem quoq; (nescio quem)
 Africę descriptorem esse ais: Eruditus etiam & lon-
 gè peregrinatus vir Alexander Benedictus idem sen-
 tit. Tu contradicis. Mihi hoc tempore non licet dili-
 gentius rem perpendere. Video tamen Granum ze-
 lim à Serapione describi Cap. CCCXXVII. &
 reprehēdi illos, qui id cum Croni vel pipere Nigro-
 rum confundunt. Ego Dulcichinos granum alzelin
 esse sentiam: Croni verò vel piper nigrorum, id quod
 tu etiam sic appellas, sed cum grano alzelin contra
 Serapionis sententiam confundis, donec verisimilio-
 ra cognouero. An non Dulcichinum tu quoq; cali-
 dum & humidum esse fateris, & Venerem stimulare?
 atqui hoc de grano alzelin scribunt. Conuenit & co-
 lor, albus interius, foris citrinus: & sapor bonus, vi-
 delicet dulcis. sed magnitudo ciceris, inquires, nō con-
 ueniet. atqui missæ à te Dulcichini radiculę paruę
 sunt, & in Africa multo minores nasci testis est Ale-
 xander Benedictus, vbi & cicer fortè maius habetur:
 si modo ciceris rectè trāstulit interpretes. Quòd si res
 eadem nō sit, vires verò sint eadem, quid est quòd di-
 gladiemur? Venio tandem ad Oloconitū & Mō-
 ly. Ολοκωνίτιδος τῆς γλυκείας ρίζα. ἐστὶ δὲ αἷς ὁ
 βολβός. σμικρὸν δὲ ὡς ἐλάμ. Verba sunt Hippocra-
 tis Lib. I. De muliebr. morbis. vbi à Dioscoride ὄρο-
 κωνίτιδος pro ὀλοκωνίτιδος scribitur. φησὶ δὲ διοσκου-
 ρίδης τὴν αὐτῆς γνομένην ὄροκωνίτιδα ὀνομάζεσθαι, Ga-
 lenus in Glosfis. Ex quibus verbis miror putare te

Guilandine coniecturam meam Oloconitin Hippocratis, Moly Dioscoridis esse, destrui posse. quasi nō etiam Moly illud in montibus nasci possit. aut si in montibus non nascitur, quid tum postea? neq; enim vel Gal. vel aliquis bonus auctor hoc dixit: sed Dioscorides, veluti grāmaticum agens, & etymologiam quærens cur oroconitis diceretur, à montibus sic dici eam coniecit. Moly quidem Theophrasti siue idem, siue aliud est, apud Pheneum & Cyllenam Arcadiæ montes nascitur. Quin potius Galeno credamus, cui ὀλοκωνίτις est βοτάνη τις ἀγρία λαχανώδης: hoc est olus quoddam sylvestre: (vtpote & bulbosa & dulci radice) olera autem quamuis sylvestria, non herbas montanas, aut in altis tantum montibus nascentes appellamus: sed quæ circa vrbes & pagos, & in agris ferè nascuntur. Dioscoridem dicat aliquis bonum esse auctorem: esto, sed Anazarbeum, cuius De medica materia libros habemus: De illo autem Galen. hīc non loquitur, quod tu non animaduertisti, sed de altero recentiore qui proxima ante Galenum ætate (patris ipsius memoria) vixit: & multis libris Hippocratis dictionem exponere conatus est: vt ex Galeni in Glossas præfatione apparet. Hunc verò tanquam minimè bonum auctorem aliquoties reprehendit Galenus. Sed vehementius instas: Galenus (inquis) μάλυζα Hippocratem vocare ait, quæ cæteris Moly dicatur. itaq; infers, Moly Dioscoridis & aliorum, Hippocratis Molyzam esse, non autem Oloconitin eius. Imposuit tibi fortè Latinus interpres aliquis: certè Galen. Græcè hoc non dicit, his verbis: μάλυζα, σκόροδον ἀπὸ τὴν τὴν κεφαλήν ἔχει, καὶ μὴ διαλυομένην εἰς ἀγλιθας. πινὲς δὲ μάλυ. hoc est, Molyzam vocat Hippocrates allium capitis simplicis, non in spicas diuisum. Aliqui verò

GESNERI EPIST.

moly interpretantur : insinuans priorem sententiam sibi magis probari . meritò sanè : nam Hippocrates libro 1 . De muliebribus morbis foecunditatis experimentum hoc scribit : μώλυζαμ σκορόδου ἀποζέσας, προσθεῖναι, καὶ ὄρημι ὄζα τοῦ σώματος ὄληται . sic enim posteriora aliquot verba legi oportere & res ipsa, & Cornarii interpretatio indicat , quæ huiusmodi est : Caput allii derafum appone pro pello, & an odor per os transeat observa . Porro in simplicium medicamentorum censu , & μύλυ & μώλυ à Galeno memorantur : Moly eius, est ruta sylvestris Dioscoridis, quam & ipse Mōly vocari dicit in Cappadocia à similitudine quam cum Moly servat radice nigra, flore cādido : Myle vero Galeni proculdubio Dioscoridis Moly est, radice parva, bulbosa, vulvis utili . An verò eas aperiat, an claudat : & meliørne Dioscoridis an Galeni lectio sit, nunc inquirere tempestivum mihi non est . Plinius Molon appellavit, caule striato, foliis mollibus, parvis : radice quadrantali, in qua per extremum allii caput extuberat . Eodem Syron aut Scyron Plinio dicitur . Ego Oloconitin (sic enim sine aspiratione scribere malo) Hippocratis, Dioscoridis Moly, & Galeni Mylen, eandem esse stirpem, sententiam nondum muto . Myle quidem à rotunditate radicis dici posse videtur : nā & μυλωνίς rotundum significat . Cæterum an allium caninum Tragi, Dioscoridis Moly sit, accuratius mihi inquirendum videtur : in præsentia nō concesserim . Moly vel Morion Plinio lib. 21 . cap. 31 . halicacabus est, opio etiam (inquit) velocior ad mortem . Iam quod Mōly idem esse cum Aglaophotide terrestri Aeliani affirmas , vno duntaxat argumento , quod Mōly etiam vt Scholiastes Homeri prodit, ἐλκόμενον τῆς εἴξης τῶ τέλει θάνατον ἐπιφέρει τῶ ἀπαρ

Ἰππὸν π, quod Aelianus Aglaophotidi attribuit: nō
 satis ad faciendam fidem mihi videtur: & possem ve-
 rissimiles aliquot rationes contra te producere: sed
 nihil quàm λογμαχία aut σκιαμαχία quædam hæc
 fuerint: quoniam res ipsæ nobis ignotæ sunt, ex re-
 motis ad Orientem terra maricq; petendæ: ab incolis
 scilicet Arabiæ, à quibus forsitan aliquis ad Troglo-
 dytas aut Indos remitteretur. Semptr enim longius
 refugiunt huiusmodi miracula, & tandem nusquam
 in natura reperiuntur. Hoc tantum dicam, non de-
 buisse te asseuerare tanquam luce meridiana clarius:
 (sic enim loqueris) Moly Aglaophotin esse, sed ex
 coniectura duntaxat hoc proponere, propter simi-
 lem ab auctoribus traditam radicis euulsionem, quæ
 coniectura tamen, vt dixi, infirma est: nam & Man-
 dragoræ radicem cum olim sic solitam erui, Eusta-
 thius refert in μάλυος mentione: tum hodie itidem
 de eo quidam nugantur. Et Hyoscyamum & ὀπὸν
 (Papauer nigrum fortè intelligit) similiter, non ta-
 men canibus, sed auibus alligatis, Aelianus alicubi
 tradit. De Bulbocastano, vt dixi, planè tibi subscri-
 bo: sed quæ de facultatibus eius scribis, non satis
 assequor. Numeras enim id inter ea, quæ ob succi-
 crassitiem vasa sanguinem continentia modicè ob-
 struere, & pectus lenire, atq; abradere queant. Et su-
 binde, Castaneas verò (inquis) tantū abest detergen-
 di farciendiq; vi pollere, vt nihil detergētibus & far-
 cientibus magis esse possit cōtrarium. Et paulò post,
 Bulbocastanum non aliam esse plantam quam ego
 assero, argumenta habeo, tum quia attenuandi natu-
 ra pollet, & lentitiam in se habet, &c. At si crassi suc-
 ci est Bulbocastanum, & obstruendi leniendiq; vi
 præditum, & farciendi, similiter vt alica, itrium,
 similago, (quibus cum à Tralliano numeratur)

GESNERI EPIST.

& reliquum genus emplasticorum: quomodo abra-
dere, detergere & attenuare, vel ipsum: vel vllum
aliud emplasticum dicemus? Trallianus non quibus
uis purulentis, vsum istorum commendat, neque vt
pus & sordes pulmonis abstergantur: sed iis tantum,
in quibus sanguis purus apparet, quem fisti & obtu-
rari meatus res. postulat.

Hæc habui in præsentia, quæ subito ad epistolam
tuam mox vt accepi, respondere visum est: tu scri-
ptionem tumultuariam & inconditam æqui bonicè
facies. Ego enim hæc omnia & tuo & amicorum iu-
dicio submittere paratus sum: & te magis etiam in
posterum, quàm si nulla vnquam inter nos contro-
uersia oborta fuisset, amabo.

MATTIOLVM de facie non noui, neque vi-
ri ingenium aut mores. Doctrina eius & diligentia,
ex editis in Dioscoridem Italicè Latineç Commentariis,
non vulgaris apparet. Sicubi tamen errat, aut
errauit, humanum hoc est, & nobis commune. Emen-
dabit fortè multa in posteriore editione, quæ nunc
expectatur. αἱ δὲ δούπεραι γὰρ φροντίδες σοφώτεραι.
Quamobrem si quid in eius scriptis est, quod repre-
hendas, modestius & simplicius vt facias rogo: neque
tam hominem, quàm eius errores vituperes.

ἔλεγχ', ἐλέγχου, λοιδορεῖσθαι δ' οὐ πρόπει

ἀνδρῶσ' φιλοσόφους, ὡς περ ἀρτοπώλιδας.

Vale optime mi Guilandine, & me ama. Tiguri.

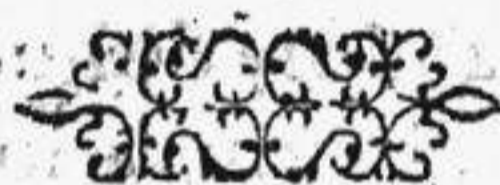
Martii die X. Anno Salutis. M. D. LVII.

GENE.

45

GENEROSO HEROI
NICOLAO A SALM &c.

Comiti cumprimis Illustri,
MELCHIOR GVILANDINVS
BORVSSVS R.
S. P. D.

q VANTVM in rebus huma-
nis Casus valeat, Magnanime He-
re, nunc tandem abundè satis ma-
gno meo emolumento, & incom-
parabili planè lucro deprehendi.
Conatus enim perſepe ſum, cum
Parauii eſſes, inſinuare me tuę ami-
eitię, quò tibi meus animus, ſtudiumq̃, & voluntas
innotefcerent. Verum neſcio qui ſemper ingenuus
dixerim, an ruſticus obſtitit pudor, vt qui nec me tibi
ſatis notum ſciebam, & virtutis, fortunęq̃ tuę quo-
dam quaſi fulgore deterrebar. Sed commodùm ſu-
perioribus proximis diebus C. T. Venetiis idem
quod me quoque excepit hoſpitiũ: quę res anſam
mihi præbuit nimis hercle quàm inſignem, frontem
pertundendi, & tuę me notiçię procaciter ingeren-
di. Non ne ego homo felix ſum, vereq̃ beatus, qui
me tanti herois familiaritati in diſceſſu, præter ſpem

GVILANDI. EPIST.

atque expectationem meam intruserim? Casus is fuerit, an Fortuna, cui omnia expensa, cui omnia feruntur accepta, quæq; in tota ratione mortalium, sola (vt Plinii verbis vtar) vtramq; paginam facit: Prouidentia, an Fatum, quod vt Chrysippus citante Plutarcho tradit, mundi est ratio, vel lex eorum quæ in mundo prouidentia constituuntur, aut ratio, ad quæ omnia quæ fuere, facta sunt, quæq; sunt, fiunt, fientq; quæ futura sunt: Prædestinatio, an Necesitas, quæ vt Thales referente Aristotele putat, naturæ præualet vniuersæ: Iustitia, an lex diuina, quam fatum esse, per quod inuitabiles cogitationes Dei, atq; incepta complentur, Apuleio consentimus: Mundi architectrix, an *πίθος*, hoc est Pandoræ dolium, quæ, vt Poëtæ censent, prodeuntibus ad generationem animis bona distribuit, vel mala: *δὸς νοῦς*, an denique *δαίμων*, per quem, vt Socrati apud Xenophontem visum est, & desideria nostra, & merita ad deos comeant, atq; opera cuius, vt Plato in Symposio autumat, cuncta denuntiata, ac Magorum varia miracula, omnesq; præsagiorum species reguntur; haud scio; quando vocis hæ simul omnes, & his confines aliæ plures, exiguo eruditorū sententia inter se discrimine separatæ sunt, imo si diligentius expendantur, atque æqua lance ponderentur, ad Lydiumq; (quod dici solet) lapidem excutiantur, ne latum quidem vnguem disfidere deprehendantur. Equidem & lætor vehementer, & doleo vehementer, quod integrum mihi sit ex tuorum me esse seruorum numero profiteri, quod & serò in album eorum descriptus sim. Mitto auiculæ, nescio cuius, sed agnosces ex inscriptione, deliniationem, non vt gratum faciam tibi, quanquam tibi quoque, sed vt mihi, hoc est vt promissis stem, fidemq; datam redimam. Immensa nunc præter cæteras cura subit,

vt, quæ tibi mittuntur, condigna sint. Verum & diis lacte rustici multæq; gentes supplicant, & mola tantum salsa litant, qui non habent thura. Quo. pretextu, si Plinio illi eruditissimo ad Vespasianum Imperatorem scribenti sua tueri integrum fuit, quanto ego caufatius eodem apud te argumento defendor? Cæterum ipse sic statuas velim, esse me C. T. tam deditum, quàm qui maximè. Proinde, si qua in re tuis rationibus opera nostra fieri melius potest, omnem me subiturum aleam vel summa alacritate, iam hinc certius tibi pollicearis, licet. Optimè vale Illustris Here. Ex vrbe Patauio IV. Kal. Ianua. Anno à Christo nato. M. D. LVI.

MELCHIORIS GVILANDINI
BORVSSI R.

Manuco Diattæ, hoc est auiculæ Dei

descriptio.

EMORIAE literis proditum est, apud eos, qui integra de Hispanorum nauigationibus in alienum & tot iam seculis incognitum orbem volumina condidère, in Moluccis insulis auiculam quandam pulcherrimam oriri, mole quidem corporis exiguam, verum pēnarum ob causam, quæ ei sunt amplissime inq; orbem digeste, ita vt amplioris circuli describant ambitum, primo aspectu videri maximam. Eam à nemine vnquā mortalium viuam

GVI. DESCRIPTIO

in terra conspectam esse, sed summo quandoque ex æthere examinem in humum decidere, atque tunc casu repertam sanctissimè ab incolis asservari, quippe apud quos tanta sit in veneratione, ut etiam se illa reges ipsi tutos in bello existiment, quamvis suo more in prima acie collocati fuerint. Cæterum appellant vernaculo sermone Manuco diatta, hoc est auiculam dei, propterea quòd eam in Paradiso tantum, loco solius dei, uti arbitrantur, proprio, nasci firmiter persuasum habeant. Auicula est corporis magnitudine & penè forma coturnici similis, pennarum ambitu difcolore, sed venusto admodum & decoro, visusq; iucundissimo vndiq; exornata. Caput quale hirundinis, maiusculum, pro corporis amplitudine. Pennæ superiorem eius partem à prima cervicis vertebra ad rostri vsque initium exornantes, breues sunt, crassæ, duræ, spissæ, coloris lutei insigniter splendentis, & auri purissimi modo, radiorumvè solarium instar fulgentis. Cæteræ quæ mentum contegunt, & molliores, & tenuiores, atque ex cyaneo mirè equidem virides deprehenduntur, haud planè colore iis dissimiles quas in anatum masculorum capitibus, dum lucidissimo obuertuntur syderi, conspiciamus. Rostrum item quàm sit hirundini prolixius. Pedes nulli. Pennæ alarum ardeis forma pares, sed tenuiores longioresq; , colore fusco inter ruffum & nigrum splendentes. At cum omnes, tum quæ alas constituunt, tum quæ caudam efformant, in orbem extendantur, rotæ similitudine (etenim cùtì animantis veluti infixæ hærent spicula immobiles planè) mirum videri non debet, spontere sustineri, neque vnquam in terris, quoad in viuis est conspici, quando & pedibus, vsus nullius in aère existentibus, prorsus destitui (quanquã id decretis Aristotelis summi Peripareticorū scholæ prin

cipis aduersari nouimus, auem vllam pedibus care-
re negantis) paulò ante dictum sit. Cæterũ exorun-
tur iuxta singulas maiorum pennarum alas consti-
tuentium origines, aliæ quoq; minores, neque sanè
paucæ pennulæ, quæ supra maiorum principia ex-
tensæ, illa obtegunt, dimidio quisquiliatæ, ruffæ, coc-
cinæ uè, reliqua parte crocæ, & fuluo auri colore
splendidæ, multum equidem gratiæ ac venustatis
auiculæ, ob eximiam illam & singularem colorum
disparitatem, concilliantes. Reliqua corporis mo-
les tota pennis fuluis in ruffum colorem vergenti-
bus obducitur, ita tamen vt aliquid adhuc inter eas
discriminis animaduertas. Nam quæ in pectore &
ventre collocantur, & frequentissimæ sunt, & pari-
ter latissimæ, duorum trium uè digitorum amplitu-
dine, colore fuluo & eo quidem nitidissimo, haud
sanè alio quam iecur ipsum splendentes. Quæ vero
dorso infixæ sunt, rariores, neque ita frequentes esse
apertè cognoscimus, & insuper amplis diuisuris hie-
re, pennarum omnino ardearum tergo adheren-
tium similitudine, clarè videmus. Neque etiam ad
tam insignem latitudinem accedere, aut præstan-
tem illum hepatis colorem adæquare, quin pu-
niceo potius colore, carni æmulo, obscuriore etiam
num relucere, plenissimè perspicimus. Porro pen-
næ hæ simul omnes, tum quæ à ventre suam tra-
hunt originem, tum quæ è dorso enascuntur, cau-
dam, cum sint longissimæ, constituunt, quia ea cæ-
terarum auicularum more minimè exornatur: ne-
que id magnopere mirum, quando & alæ ipsæ diuer-
sa sint ratione concinnatæ, quippe quæ in arctum
contrahi, aut latum diffundi pro animantis libitu
nequeant, sed vno tantum eodemq; modo naturali-
ter perpetuò consistent. Præterea masculi huius auis

GVI. DESCRIPTIO

culæ dorsum omni ex parte depressum inflexumque est, adeo ut sinum quandam foveamque efformet. In eam cavitatem ova foeminam deponere ratio ipsa claro est argumento, quum & foemina ventrem cavum obtineat, ut hoc pacto ova facilius possit incubare, ac tandem pullos excludere. Denique adnectuntur maris dorso fila gemina, nigra, cornuum modo utrinque in rectum extensa, tres & amplius palmos longa, neque rotunda exacte, neque etiam perfecte angulata, sed figura inter quadratum & rotundum media, nec crassa valde, nec summe tenuia, verum sutorio filo haud plane dissimilia. Horum usum tale esse cum reliquis huius seculi eruditissimis viris existimo, quo nimirum foemina dum ova incubat, mari firmiter alligetur copuleturque. Cibum eis solidior, uti arbitrator, nullus: Qui enim in sublimi aethere esse possit? Adhaec si interiora spectentur inane nihil reperitur, sed totus venter inferior pinguedine tantum expletus conspicitur. Haec auiculæ ipsius integra & certa historia, cui neotericorum peritissimi quique calculum vno ore omnes adiiciunt, praeter unum Antonium Pigafetam, qui eam rostro prolixo & pedibus palmi vnius longitudine falso depingit. Etenim rem aliter se habere, ipsemet iam bis (neque enim pluries videre contigit) oculis, manibusque propriis liquidissime deprehendi. Ac ne commenticia me dicere putes, testem protinus horum omnium in humanis adhuc agentem statuo, virum, cum doctrina, tum humanitate praestantem, Caesarem Odonum Apulum, simplicium pharmacorum clarissimum indagatorem, atque eorundem in Bononiensi celeberrimo orbis terrarum gymnasio professorem, in cuius sedibus, postquam Romae in aula Illustrissimi Principis Octavii Farneſii inclytæ Parmensium Civitatis Ducis praestantissimi

mi semel vidissem, iterum intueri concessum est, notis iisdem omnibus quas retuli. Ne igitur si res vel testibus esset comprobanda, illorum penuria laborare viderer, viri eius omni laude dignissimi testimonium in medium asserere libuit, quando & honoris item causa tanti nominis hominem minimè prætereundum censeo. Verum enimvero cur huic tam admirabili nobilique auiculæ nemo hætenus ex recentioribus nomen apud veteres scriptores inuenerit, mirari equidem satis non possum, in tanta eruditorum frequentia. Plutarchus profectò grauisissimus auctor in Artaxerxis Persarum Regis potentissimi vita memorat, in Persis paruum quandam auem nasci in qua nihil inuenitur excrementi, sed interna omnia sumine atq; adipe plena: ac proinde aëre eam, atq; rore solum nutriri cunctos mortales arbitrari, esse vero nomen ei Rhyntaci. Diuersa sic à Manuco diatta, nec ne, seuerioribus rerum harum æstimatoribus perpendendum relinquo. Ego sanè vt non planè contendo, ita certè propensissimus sum vt credam, quando tantum abest, mea sententia, vt Manuco diatta & Rhyntaces dissideant, vt prorsus eadem notæ vtriq; conueniant, quòd & Rhyntaces magna quondam in existimatione apud eosdè Persas habita sit. Hæc Ctesias prodidit cultello altero latere veneno illi Parysatim diuidisse, dimidiam partem veneno infecisse, & quæ veneno intacta atq; incorrupta erat, ipsam in os coniectam exedisse, Statyræ autem venenatam partem porrexisse. Sed Dion ab hoc leuiter dissentiens, ait non Parysatim, verum Melantam partitum cultello Statyræ infectam carnem apposuisse. Vt non Plutarchum modo, verum etiam ipso multò antiquiores, Ctesiam & Dionem, Rhyntacis, hoc est Manuco diattæ seu Dei auiculæ meminisse,

GVI. : DESCRIPTIO

in confesso sit. Porro cum animantia cuncta, quibus cerebrum suppetit, ex quorum numero & Manuco diarra est, post diuturnas vigilias, longasq; diei excubias, quiescere tandem, ac somnum capeffere necesse sit, quando vt protritius quoque monet versiculus,

Quod caret alterna requie durabile non est,
iure quærat aliquis optimo, quum auiculam istam nunquam in teram descendere dictum sit, quis eius quietis locus, quæue naturæ tam admiranda vis ac potentia, quod dormientem æquè atq; vigilantem semper in sublimi æthere consistere voluerit, mortuam autē deorsum ferri, inq; humum decidere, haud vetarit. Dissonum siquidem à ratione planè videtur, somno intentam, posse summo in æthere pendulam sustineri. Sed nec insomnem prorsus vitam trahere putandum, quod id tormentorum omnium summa foret carnificina: quemadmodum nec è contra existimandum alteri rei nulli præterquam somno vacare, quod absurdum omnino esse, nemo sanæ mentis ibit inficias. Equidem illud præter alia mira miror maxime, communem rerum naturam vniuersam, prouidam, solertemq; atq; omnia continentem, auiculam hanc præ cæteris admirabili & prorsum suspicienda dote exornasse: quippe mas, foeminam dormientem dorso excipit, sustinetq; ne in solum prolapsa concidat, sibi interim à somno temperans: fessus, onus excutit, atq; tunc vice versa foemina se se mari subiicit, somnoq; labentem & propè cadētem fulcit, ac quam fidelissimè sustentat.

F I N I S.